

**POWIATOWA STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
DLA POWIATU KRASNOSTAWSKIEGO
NA LATA 2005-2010**

Krasnystaw, 2005 r.

SPIS TREŚCI:

Rozdział I. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej.	str. 2
1. Ogólna charakterystyka powiatu.	
1.1. Położenie geograficzne.	
1.2. Demografia.	
1.2.1. Migracja.	
1.2.2. Ruch naturalny ludności.	
1.3. Rolnictwo.	
1.4. Oświata.	
1.5. Infrastruktura.	
Rozdział II. Diagnoza pomocy społecznej.	str. 9
1. Ogólna charakterystyka pomocy społecznej.	
1.1. Struktura organizacyjna pomocy społecznej w powiecie krasnostawskim.	
1.1.1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krasnymstawie.	
1.1.1.1. Domy pomocy społecznej.	
1.1.1.2. Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych.	
1.1.1.3. Ognisko Wychowawcze.	
1.1.1.4. Rodziny zastępcze.	
1.1.2. Ośrodki pomocy społecznej.	
2. Organizacje pozarządowe.	
3. Niepełnosprawni.	
3.1. Zatrudnienie niepełnosprawnych.	
Rozdział III. Uwarunkowania prawne.	str. 26
Rozdział IV. Uwarunkowania społeczno-gospodarcze rozwoju powiatu.	str. 27
1. Identyfikacja i uporządkowanie mocnych oraz słabych stron życia społeczno-gospodarczego – analiza SWOT.	
1.1. Mocne strony.	
1.2. Słabe strony.	
1.3. Szanse.	
1.4. Zagrożenia.	
Rozdział V. Wizja i priorytety rozwoju powiatu w zakresie realizacji polityki społecznej.	str. 29
Rozdział VI. Cel generalny i cele szczegółowe rozwiązywania problemów społecznych określony dla powiatu krasnostawskiego.	str. 31
Rozdział VII. Powiatowe programy rozwiązywania problemów społecznych.	str. 37
1. Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.	
2. Powiatowy program opieki nad dzieckiem i rodziną oraz profilaktyki niedostosowania społecznego i przeciwdziałania przestępczości wśród dzieci i młodzieży na lata 2005 – 2007.	
Rozdział VIII. Powiatowy program promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy na lata 2005 – 2013.	str. 41
1. Wprowadzenie.	
2. Ogólne informacje o bezrobociu.	
3. Diagnoza powiatowego rynku pracy.	
3.1. Charakterystyka gmin i miasta Krasnostaw.	
3.2. Sytuacja na rynku pracy w powiecie krasnostawskim.	
3.3. Struktura wiekowa bezrobotnych.	
3.4. Struktura wykształcenia bezrobotnych.	
3.5. Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy.	
3.6. Struktura bezrobotnych według stażu pracy.	
3.7. Bezrobocie wśród osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy / osoby do 25 roku życia oraz osoby do 27 roku życia, które ukończyły szkołę wyższą /.	
3.8. Bezrobocie na wsi.	
4. Projekty rynku pracy realizowane przez powiat krasnostawski.	
4.1. Programy finansowane z Funduszu Pracy.	
4.2. Projekty współfinansowane z Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich,	
5. Analiza SWOT.	
5.1. Mocne strony regionu.	
5.2. Słabe strony regionu.	
5.3. Szanse rozwojowe regionu.	
5.4. Zagrożenia rozwojowe regionu.	
6. Główne założenia do powiatowego programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy na lata 2005 – 2013.	
6.1. Struktura zaplanowanych działań w ramach powiatowego programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy na lata 2005 – 2013.	
6.2. Podsumowanie.	
Literatura.	str. 82

ROZDZIAŁ I.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO - GOSPODARCZEJ

1. Ogólna charakterystyka powiatu.

1.1. Położenie geograficzne.

Powiat krasnostawski położony jest w środkowo-południowej części województwa lubelskiego. Zajmuje powierzchnię 1 137,9 km². Powiat tworzy 11 gmin, w tym 1 gmina miejska Krasnystaw, oraz 10 gmin wiejskich tj. Fajstławice, Gorzków, Izbica, Krasnystaw, Kraśniczyn, Łopiennik Górny, Rejowiec, Rudnik, Siennica Różana, Żółkiewka. Ich rozmieszczenie w powiecie prezentuje poniższy rysunek.

Według danych statystycznych z roku 2002 na terenie powiatu krasnostawskiego znajduje się łącznie 221 miejscowości, z tego 220 to miejscowości wiejskie i 1 miasto. Liczba sołectw w powiecie to 207. Największą gminą pod względem powierzchni jest gmina Krasnystaw 151,0 km² a najmniejszą gmina miejska Krasnystaw 42,1 km².

Z powiatem krasnostawskim graniczą powiaty: świdnicki, chełmski, zamojski, biłgorajski i lubelski.

1.2. Demografia.

Ogółem na terenie powiatu zamieszkuje 78 102 mieszkańców, w tym 37 863 to mężczyźni i 40 239 to kobiety. Na jeden kilometr kwadratowy powierzchni powiatu przypada ogółem 69 mieszkańców. Z ogólnej liczby mieszkańców 19 704 zamieszkuje na terenie gminy miejskiej a pozostali, tj. 58 398 na terenie gmin wiejskich. Z uwagi na typowo rolniczy charakter powiatu większa liczba osób zamieszkuje na terenie gmin.

Najliczniejszą pod względem ilości mieszkańców gminą wiejską jest gmina Krasnystaw, w której mieszka 9 247 osób, natomiast najmniej liczną jest gmina Rudnik z 3 681 mieszkańcami.

Pod względem ludności przypadającej na 1 km² najbardziej zagęszczoną jest gmina miejska Krasnystaw, w której na 1 km² powierzchni przypada 468 mieszkańców a najmniej zaludnioną jest gmina wiejska Kraśniczyn z 41 osobami na 1 km² obszaru, który zajmuje.

Podział ludności zamieszkałej na terenie powiatu krasnostawskiego w/g wieku przedstawia się następująco:

- liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym wynosi 17 395 / łącznie z dziećmi w przedziałach wiekowych 0-2 lata, 3-6, 7-14 i 15-17 lat /,
- liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosi 44 657,
- liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wynosi 16 050.

1.2.1. Migracja.

Proces przemieszczania się ludności istniał od zawsze ale jego skala w latach przed transformacją była zdecydowanie niższa niż w chwili obecnej. Powody przepływu ludności z miasta na wieś lub ze wsi do miast są różne ale najczęściej związane jest to z podejmowaniem nauki, poszukiwaniem pracy lub z innych przyczyn osobistych. Zjawisko migracji przybiera coraz większą skalę nie tylko w powiecie ale i w kraju. Zmiany transformacyjne zachodzące w Polsce oraz gospodarka rynkowa spowodowały konieczność przemieszczania się ludności. Obecnie zjawisko migracji związane jest głównie z koniecznością poszukiwania pracy, którą w latach poprzedzających proces transformacji pracujący mieli niejako w „zasięgu ręki”, często w miejscu swojego zamieszkania. Jednocześnie łatwość uzyskania / nabycia mieszkania / w znacznym stopniu ułatwia podejmowanie takich decyzji jak zmiana miejsca zamieszkania.

Proces migracji w powiecie krasnostawskim na przestrzeni lat 2000 - 2002 obrazuje poniższa tabela.

Rok	Napływ			Odpływ			Saldo migracji
	ogółem	w tym		ogółem	w tym		
		z miast	ze wsi		do miast	na wieś	
2000	864	352	510	1064	547	516	- 200
2001	797	447	868	460	406	406	-71
2002	706	318	386	945	526	415	-239

Dane liczbowe potwierdzają, że zjawisko migracji na terenie powiatu krasnostawskiego ma tendencję wzrostową - saldo migracji jest ujemne.

Skalę migracji ludności za rok 2002 dla poszczególnych gmin wchodzących w skład powiatu krasnostawskiego przedstawiono poniżej.

Gmina	Napływ			Odpływ			Saldo migracji
	ogółem	w tym		ogółem	w tym		
		z miast	ze wsi		do miast	na wieś	
Krasnystaw Miasto	196	63	131	256	123	133	-60
Fajslawice	36	20	16	49	30	19	-13
Gorzków	32	12	20	50	27	23	-18
Izbica	85	41	44	84	48	36	1
Krasnystaw Gmina	136	68	68	111	67	42	25
Kraśniczyn	47	30	17	57	32	25	-10
Łopiennik Górny	29	11	18	54	31	23	-25
Rejowiec	68	38	30	125	75	48	-57
Rudnik	25	6	19	35	14	21	-10
Siennica Różana	47	24	23	59	37	22	-12
Żółkiewka	5	5	-	65	42	23	-60

Problem migracji ludności w poszczególnych gminach przedstawiony w tabeli potwierdza istnienie i wielkość tego zjawiska. Spośród 11 tylko 2 gminy powiatu odnotowały saldo dodatnie.

1.2.2. Ruch naturalny ludności.

Od szeregu lat w Polsce notuje się systematyczny spadek przyrostu naturalnego ludności. Liczba zgonów przewyższa liczbę urodzeń żywych. W związku z tym przyrost naturalny ma tendencję malejącą. Powodem tego stanu rzeczy jest między innymi zmniejszająca się liczba zawieranych związków małżeńskich, wysoka stopa bezrobocia, brak odpowiedniego zabezpieczenia socjalnego ludności oraz odkładanie decyzji o poczęciu i urodzeniu dziecka przez ludzi młodych do momentu osiągnięcia sukcesu zawodowego i ekonomicznego. Stan, o którym mowa znajduje swoje odzwierciedlenie także na terenie powiatu krasnostawskiego gdzie przyrost naturalny w latach 2000 - 2002 miał saldo ujemne i kształtował się jak niżej:

Rok	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny
	w liczbach bezwzględnych				na 1000 ludności			
2000	391	748	1103	-355	4,79	9,16	13,51	-4,35
2001	425	718	1114	-396	5,23	8,84	13,72	-4,88
2002	395	661	1064	-403	4,99	8,34	13,43	-5,09

Odnotowane ujemne skutki w ruchu naturalnym ludności mają również miejsce na terenie poszczególnych gmin powiatu. W każdej gminie w 2002 roku zanotowano ujemny przyrost naturalny tj. sytuację, w której liczba zgonów przewyższyła liczbę urodzeń żywych.

1.3. Rolnictwo.

Powierzchnia ogólna powiatu krasnostawskiego obejmuje 113 787 ha, w tym użytki rolne to 79 832 ha / 70,16% /, użytki leśne to 18 149 / 15,95% / oraz pozostałe grunty, w tym nieużytki to 15 806 ha, co stanowi 13,89% ogólnej powierzchni. Powiat ma typowo rolniczy charakter. Z danych statystycznych wynika, że na terenie powiatu zorganizowanych jest 15 184 gospodarstw rolnych, w tym 4 808 gospodarstw o powierzchni do 1 ha i 10 376 gospodarstw o powierzchni powyżej 1 ha. Najmniej, bo 908 jest gospodarstw o powierzchni 15 ha i więcej, natomiast najliczniejszą grupę stanowią gospodarstwa o powierzchni od 1 do 1,99 ha w liczbie 1 902. Ogólna liczba osób pracujących w swoim gospodarstwie rolnym wynosi 13 277, w tym kobiety 6 021. Liczba osób pracujących wyłącznie w swoim gospodarstwie wynosi 12 773, w

tym kobiety 5 894, natomiast 504 osoby pracują głównie w swoim gospodarstwie rolnym, w tym 127 kobiet.

1.4. Oświata.

Poniższe zestawienia tabelaryczne obrazują stan szkolnictwa na terenie powiatu krasnostawskiego. Diagnoza prezentuje stan rzeczy na koniec grudnia 2003 roku. Lokalizacja i zmodernizowana sieć szkół, ich ilość oraz kierunki kształcenia odpowiadają zapotrzebowaniom uczniów ale brak jest udokumentowanych informacji na temat czy profile kształcenia odpowiadają również zapotrzebowaniom rynku pracy czyli brak jest wspólnej polityki działania pomiędzy resortem oświaty a podmiotami odpowiedzialnymi za lokalny rynek pracy i przeciwdziałanie bezrobociu. Na przestrzeni ostatnich lat zaznacza się trwała tendencja zmniejszania liczby szkół podstawowych. Ma to związek z malejącą liczbą dzieci w wieku 7-12 lat.

Obecnie ilość placówek jest wystarczająca a sieć szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych oraz ich rozmieszczenie dostosowano do faktycznych potrzeb.

Szkoly podstawowe		Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba nauczycieli (wg etatów)
1	Gmina Fajslawice	4	477	31	46,8
2	Gmina Gorzków	4	265	19	30
3	Gmina Izbica	9	682	49	84,2
4	Gmina Krasnystaw	6	764	45	80,34
5	Miasto Krasnystaw	3	1 397	57	107,56
6	Gmina Kraśniczyn	2	327	28	33,43
7	Gmina Łopiennik Górny	4	415	20	35,85
8	Gmina Rejowiec	3	232	31	55,96
9	Gmina Rudnik	3	264	15	27
10	Gmina Siennica Różana	3	377	24	49,52
11.	Gmina Żółkiewka	4	475	24	41,71
x	R a z e m:	45	5 675	343	592,37

Szkoly gimnazjalne		Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba nauczycieli (wg etatów)
1	Gmina Fajslawice	2	244	10	17

2	Gmina Gorzków	1	147	6	13
3	Gmina Izbica	1	312	13	23
4	Gmina Krasnystaw	5	427	19	44,44
5	Miasto Krasnystaw	3	866	33	71,68
6	Gmina Kraśniczyn	1	139	6	10
7	Gmina Łopiennik Górny	1	156	6	11,67
8	Gmina Rejowiec	1	273	12	25,05
9	Gmina Rudnik	1	148	6	11
10	Gmina Siennica Różana	1	204	8	14,5
11	Gmina Żółkiewka	1	250	11	18,94
x	R a z e m	18	3 166	130	260,28

Szkoły ponadgimnazjalne		Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba nauczycieli (wg etatów)
1	Miasto Krasnystaw	4	2 459		188,06
2	Gmina Izbica	1	301		47,8
3	Gmina Rejowiec	1	275		25,68
4	Gmina Siennica Różana	1	329		34,28
5	Gmina Żółkiewka	1	355		23,62
	Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy	1	200		58,06
xx	R a z e m	8 + 1	3 719	x	400,26

Odrębnym zagadnieniem jest kształcenie młodzieży w zakresie wyższym. Na terenie powiatu krasnostawskiego Akademia Rolnicza w Lublinie na bazie Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Krasnymstawie utworzyła Wydział Inżynierii Rolniczej. Kierunek kształcenia to technika rolnicza i leśna, specjalność - technika komputerowa inżynierii rolniczej. Są to czteroletnie zawodowe studia inżynierskie. Nauka odbywa się w systemie zaocznym i jest odpłatna.

Jednakże należy zauważyć, że młodzież pochodząca z powiatu krasnostawskiego z uwagi na bliskość dużego ośrodka kulturalno-oświatowego i naukowego, jakim jest miasto Lublin ma stosunkowo łatwy dostęp do placówek kształcących na poziomie wyższym. Dodatkowym ułatwieniem dla młodzieży jest możliwość podjęcia studiów na jednej z kilku uczelni w Chełmie ze względu na bliską odległość tych miast / 30 km /, niższe niż w Lublinie koszty

czesnego, większą podaż stancji dla studentów oraz niższe koszty najmu. Ponadto z roku na rok oferty uczelni w Chełmie są bardziej atrakcyjne i różnorodne.

1.5. Infrastruktura.

Pod względem zagospodarowania przestrzennego powiat krasnostawski jest zróżnicowany. Niemniej każda z gmin powiatu posiada sieci wodociągowe oraz sieć telekomunikacyjną. Natomiast w sieć gazociągową wyposażona jest centralna i wschodnia część powiatu. Odnotowuje się także słaby stopień uzbrojenia w sieci kanalizacji sanitarnej.

Przez teren powiatu krasnostawskiego przebiegają drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne. Łączna długość dróg wynosi 1 249,614 km, w tym: drogi krajowe - 37,046 km, drogi wojewódzkie - 125,958 km, drogi powiatowe - 520,225 km, drogi gminne - 566,385 km. Ich stan techniczny jest zróżnicowany.

Reasumując - najwyższy stopień wyposażenia w urządzenia infrastruktury technicznej występuje w Gminie Miejskiej Krasnystaw.

Teren powiatu wymaga jeszcze uzbrojenia w sieci wodociągowe dla około 17% mieszkańców powiatu, kanalizację sanitarną dla około 78% mieszkańców powiatu, sieć gazową dla około 55% mieszkańców powiatu i sieć telekomunikacyjną dla około 1% mieszkańców.

ROZDZIAŁ II.

DIAGNOZA POMOCY SPOŁECZNEJ

1. Ogólna charakterystyka pomocy społecznej.

Pomoc społeczna działa w sytuacjach, w których zostały zagrożone podstawowe warunki egzystencji osoby lub rodziny lub w sytuacji gdy jakość ich życia obniżyła się poniżej społecznie akceptowanego minimum.

Jest instytucją polityki państwa i ingeruje wtedy, gdy osoba lub rodzina nie jest w stanie własnymi siłami przezwyciężyć swoich trudnych sytuacji życiowych.

Celem pomocy społecznej jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwianie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Celem jest także zapobieganie powstawaniu marginalizacji osób i rodzin. Jednocześnie zakłada się, że pomoc społeczna powinna w miarę możliwości doprowadzać do życiowego uaktywnienia osoby korzystającej ze świadczeń, a także jej integracji ze środowiskiem społecznym. Ponadto, osoby i rodziny, które korzystają z pomocy społecznej obowiązane są do współudziału w rozwiązywaniu swoich trudnych sytuacji życiowych przy wsparciu ze strony pracowników socjalnych.

Transformacja ustrojowa z przełomu lat 1998/1990 i procesy zachodzące wraz z nią o charakterze gospodarczym oraz społecznym przyniosła wiele pozytywnych skutków ale wystąpiły również zjawiska negatywne. Do negatywnych zjawisk zaliczymy: bezrobocie, spadek dochodów ludności, w tym ludności zamieszkałej na terenach wiejskich, brak poczucia stabilizacji życiowej i zawodowej, brak poczucia bezpieczeństwa socjalnego, poczucie osamotnienia czy marginalizacji osób bądź całych grup społecznych. Zjawiska te spowodowały lawinowy wprost napływ ogromnych rzeszy ludzi do pomocy społecznej.

Podstawowym aktem prawnym z zakresu pomocy społecznej jest obecnie obowiązująca ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej / Dz.U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 - z późn.zm. /, która wprowadza nową formułę pomocy społecznej. Kładzie nacisk na aktywizację osób, które znalazły się w trudnej sytuacji, a jednocześnie wprowadza nowe kryteria dochodowe uprawniające do otrzymania pomocy i daje gwarancję minimalnego świadczenia.

Zapisy nowej regulacji uzupełniają i rozwijają ustawy: o zatrudnieniu socjalnym oraz ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

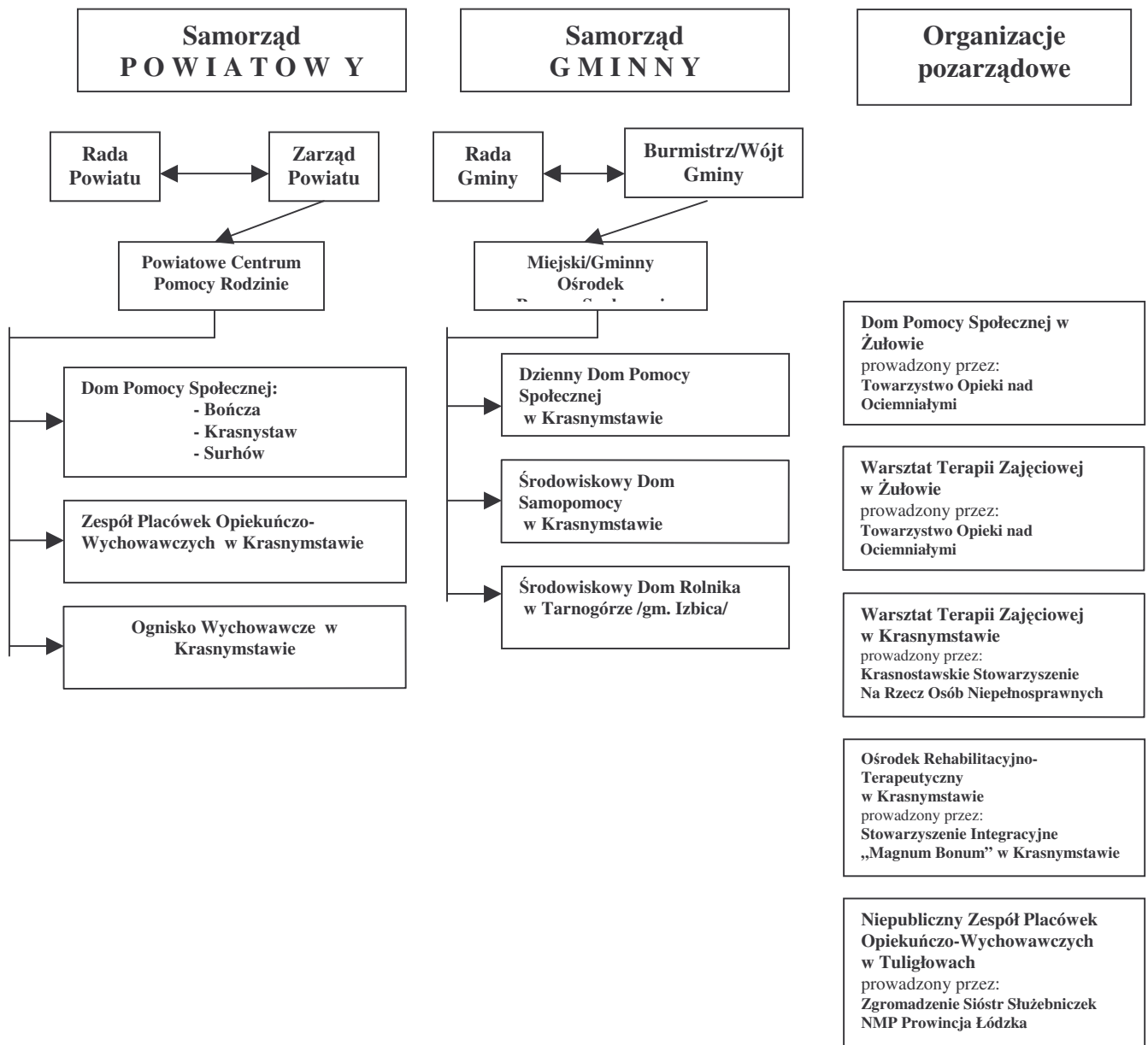
Nowa regulacja ma służyć poprawie bezpieczeństwa socjalnego obywateli i przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu, gwarantując jednocześnie stabilne podstawy funkcjonowania zabezpieczenia społecznego. Zasadniczym celem zmian jest przebudowa systemu pomocy społecznej w taki sposób, aby:

- doprowadzić osoby i rodziny otrzymujące pomoc społeczną do życiowego usamodzielnienia,
- integrować ze środowiskiem osoby wykluczone społecznie,
- zapewnić potrzebującym wsparcie w przezwyciężeniu trudnej sytuacji, której nie są w stanie samodzielnie pokonać i umożliwić im życie w godnych warunkach,
- stworzyć zabezpieczenie finansowe dla osób pozbawionych dochodów lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym lub niepełnosprawnych,
- udzielić profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznych, w tym przemocą w rodzinie,
- stworzyć sieć usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

Zgodnie z ustawą pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, które współpracują w tym zakresie z organizacjami społecznymi, kościołami, fundacjami i stowarzyszeniami, pracodawcami oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Pomoc społeczna adresowana jest do obywateli polskich i cudzoziemców posiadających prawo stałego pobytu lub status uchodźcy, zamieszkujących i przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

1.1. Struktura organizacyjna pomocy społecznej w powiecie krasnostawskim .

1.1.1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krasnymstawie.

Centrum realizuje cały katalog zadań z zakresu pomocy społecznej za realizację, których zgodnie z ustawą odpowiedzialny jest powiat. Jednocześnie jest realizatorem zadań dotyczących sfery pomocy społecznej czy osób niepełnosprawnych wynikających z innych ustaw.

Ponadto, sprawuje nadzór nad organizacją, funkcjonowaniem oraz działalnością placówek pomocy społecznej o charakterze instytucjonalnym, dla których organem założycielskim i prowadzącym jest powiat. Zaliczymy do nich: domy pomocy społecznej, zespół placówek opiekuńczo-wychowawczych, ognisko wychowawcze. Zadaniem Centrum jest także organizowanie dzieciom opieki w rodzinach zastępczych, jak i zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców w innych formach, jak na przykład w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego / dom dziecka / czy placówkach wsparcia dziennego / ognisko wychowawcze / oraz typu interwencyjnego / pogotowie opiekuńcze /.

1.1.1.1. Domy pomocy społecznej.

Na terenie powiatu krasnostawskiego pomoc o charakterze instytucjonalnym jest dobrze rozwinięta. W jej ramach funkcjonują 4 domy pomocy społecznej, które dysponują łącznie 525 miejscami / stan na 31 grudnia 2004 r. /. Zapewniają one całodobową opiekę osobom jej potrzebującym, w tym świadczą usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb mieszkańców. Powiat krasnostawski jest samowystarczalny i w pełni zabezpiecza potrzeby zarówno pod względem ilości miejsc, jak i pod względem różnorodności typów tego rodzaju placówek. W domach pomocy przebywają zatem zarówno osoby przewlekłe psychicznie chore, jak i osoby przewlekłe somatycznie chore bądź dorośli, dzieci i młodzież niepełnosprawni intelektualnie. Jedną z placówek przeznaczoną jest dla osób fizycznie niepełnosprawnych, jest nią Dom Pomocy Społecznej w Żuławie prowadzony przez Towarzystwo Opieki Nad Ociemniałymi w Łaskach / nazwa własna Zakład Opiekuńczo-Rehabilitacyjny Dla Niewidomych Kobiet /.

Środowisko mieszkańców domów pomocy społecznej tworzą osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, nie mogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu i którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania.

Na przestrzeni lat 1999 - 2003 w domach pomocy społecznej powiatu krasnostawskiego przybyło łącznie 203 miejsca / 1999 r. - 322; 2003 r. - 525 /. Uzyskanie tak

dobrego rezultatu było możliwe drogą nowych inwestycji, jak i przez modernizację i racjonalne wykorzystanie obiektów oraz pomieszczeń już istniejących. W efekcie osiągnięty został wysoki standard socjalno-bytowy w domach pomocy. Nastąpił również wzrost zatrudnienia o 85 osób / 1999 r. - 212, 2003 r. - 297 /.

W efekcie powyższego zwiększyła się także ilość mieszkańców. W latach 2001 - 2004 do placówek przyjęto łącznie 320 osób / 2001 - 72, 2002 - 80, 2003 - 113, 2004 - 63 /.

Dzięki podejmowanym działaniom powiat krasnostawski zajmuje II lokatę w województwie lubelskim pod względem ilości miejsc w domach pomocy, w pełni zabezpieczając potrzeby mieszkańców powiatu świadcząc jednocześnie usługi na rzecz innych powiatów w tym zakresie.

Należy zauważyć, że ustawa o pomocy społecznej w nowym brzmieniu tworzy nowy mechanizm partycypowania w kosztach utrzymania osoby przebywającej w domu pomocy społecznej. Mechanizm udziału w tej opłacie przedstawia się następująco:

- w pierwszej kolejności za pobyt powinna zapłacić osoba skierowana do domu pomocy społecznej, przy czym jej wkład nie może być wyższy niż 70% jej dochodów i nie może przekraczać pełnego kosztu utrzymania;
- w drugiej kolejności, jeżeli osoba skierowana nie może pokryć pełnych kosztów swojego pobytu, powinna ją wesprzeć jej rodzina, jeśli jej sytuacja materialna na to pozwala;
- w trzeciej kolejności jest gmina, która dopełnia opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej jeżeli zachodzi taka potrzeba.

W powszechnej opinii wyżej zaprezentowany system uważany jest za niekorzystny. Mimo, że od jego wprowadzenia upłynęło stosunkowo niewiele czasu to widoczne są już jego skutki a mianowicie zdecydowanie mniejsza liczba osób kierowanych do domów pomocy społecznej, która ma tendencję malejącą mimo, iż potrzeby w tym zakresie wcale nie zmalały. Jednakże należy wziąć pod uwagę fakt ciągłego starzenia się społeczeństwa oraz postępujący przyrost liczby osób niepełnosprawnych, jak i mały przyrost naturalny co sprawia, że zasadnym i celowym jest dalszy rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej.

1.1.1.2. Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych.

Jest placówką, całodobową realizującą zadania placówki socjalizacyjnej oraz placówki interwencyjnej. Jednoczenie w ramach zespołu funkcjonuje autonomiczna grupa usamodzielnienia, w której przebywa 10 dzieci. Zespół placówek powstał w wyniku przekształcenia domu dziecka. Aktualnie trwają prace zmierzające do unowocześnienia placówki oraz osiągnięcia na koniec 2006 roku odpowiednich standardów w zakresie warunków socjalno-bytowych oraz

opieki i wychowania. Dotychczas przeprowadzone prace inwestycyjne i remontowo-adaptacyjne w znacznej mierze zmieniły wygląd i estetykę tej placówki oraz wpłynęły na poprawę warunków socjalno-bytowych ich mieszkańców. W zespole placówek przebywają dzieci w wieku od 2 do 18 lat, jak i starsze jeśli kontynuują naukę w ramach szkół wyższych. Placówka jako instytucjonalna forma pomocy zabezpiecza potrzeby powiatu w zakresie zapewnienia opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców lub opiekunów prawnych. Natomiast poprzez zorganizowanie autonomicznej grupy usamodzielnienia, która funkcjonuje poza siedzibą macierzystą jednostki młodzież będąca tuż przed usamodzielnieniem i w trakcie tego procesu uczy się zasad życia i współżycia społecznego, podejmowania decyzji i ponoszenia za nie odpowiedzialności, uczy się zasad gospodarowania, funkcjonowania w środowisku lokalnym, ma także możliwość integrowania się ze środowiskiem, w którym mieszka i pobiera naukę. Taka forma przygotowania do wejścia w życie niewątpliwie ułatwi im proces adaptacji w nowych warunkach po całkowitym opuszczeniu placówki.

Wysoki stopień bezrobocia powoduje to, że skuteczność służb społecznych w poszukiwaniu dla usamodzielnianych wychowanków pracy jest znikoma. Stąd też najczęściej powiększają oni grono osób niepracujących. Jednocześnie brak mieszkań chronionych powoduje, że młodzież opuszczająca placówkę nie ma szansy na rozpoczęcie samodzielnej egzystencji i w wielu przypadkach zmuszona jest do powrotu do rodzin naturalnych często dotkniętych patologią.

1.1.1.3. Ognisko wychowawcze.

Ognisko jest placówką pionu pomocy społecznej, funkcjonuje od stycznia 2004 r. Ze względu na swoją specyfikę zostało zakwalifikowane jako placówka wsparcia dziennego. Działa w najbliższym środowisku dziecka. Pełni rolę środowiskowej formy pomocy dzieciom i rodzinom. Celem ogniska jest przeciwdziałanie i zapobieganie patologii rodziny i wychowania, jak również wsparcie rodziny oraz społeczności lokalnej w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi i młodzieżą zagrożonymi demoralizacją i popadnięciem w uzależnienia lub wejście w konflikt z prawem. Działania mają charakter zapobiegawczy.

Z różnorodnej oferty zajęciowej ogniska w roku 2004 roku skorzystało 107 osób, natomiast systematycznie na zajęcia uczęszcza średnio od 60 do 77. Są to dzieci i młodzież w przedziale wiekowym od 6 lat do 17. Pochodzą z różnych rodzin, często patologicznych, niezaradnych wychowawczo lub życiowo. W placówce dzieci i młodzież korzystają z pomocy w nauce, uczestniczą w zajęciach plastycznych, informatycznych, muzycznych, tanecznych, teatralnych, sportowych, jazdy konnej. Pomoc i wsparcie jakie oferuje ognisko wychowawcze

dzieciom w godzinach popołudniowych, w daniach wolnych od nauki szkolnej oraz w nocy / 10 miejsc noclegowych pozostaje stale w dyspozycji ogniska / jest bardzo ważna głównie z wychowawczego punktu widzenia oraz kształtowania właściwych cech osobowościowych, postaw i nawyków. Kadre ogniska tworzy 12 osobowy zespół młodych i kreatywnych osób.

Do roku 2004 zarówno na terenie powiatu krasnostawskiego, jak i miasta Krasnostaw nie było placówek wsparcia dziennego przeznaczonych głównie dla dzieci i młodzieży - ognisko zaś uzupełnia te braki. Ponadto jest jednym z ogniw budowanego systemu wspierania dziecka i rodziny ukierunkowanego na eliminowanie dysfunkcyjności wychowawczej rodziny.

Skala zainteresowania ofertą placówki i tą formą wsparcia rodzin i dzieci spowodowała potrzebę dalszego jej rozwoju. Fakt ten potwierdza jednocześnie celowość i trafność podjętych działań skierowanych w tym przypadku na odbiorcę szczególnego jakim jest dziecko. Obecnie w fazie końcowej znajdują się prace adaptacyjne pomieszczeń co pozwoli na rozszerzenie i dalsze uatrakcyjnienie oferty ogniska. W efekcie - obiekt pozyskany z zasobów mienia powiatu zostanie w pełni zagospodarowany i odremontowany co zapobiegnie jego dalszej dewastacji.

1.1.1.4. Rodziny zastępcze.

Funkcjonowanie rodzin zastępczych umożliwia powiatowi realizację jednego z zadań związanych z organizowaniem opieki i wychowania dzieciom pozbawionym całkowicie lub częściowo opieki rodziców. Ilość rodzin zastępczych funkcjonujących w powiecie w latach 2001 - 2004 jest w zasadzie stabilna a w okresach, o których mowa kształtowała się następująco:

Rok	Liczba rodzin zastępczych	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych	Ilość świadczeń udzielonych rodzinom zastępczym	Kwota wypłaconych świadczeń - ogółem na rzecz rodzin zastępczych / w zł.- /
1.	2.	3.	4.	5.
2001	40	49	651	336.840.-
2002	34	40	605	291.733.-
2003	39	45	534	282.127.-
2004	35	43	557	301.248.-

Świadczenia, o których mowa w tabeli wypłacone na rzecz rodzin zastępczych przeznaczone były na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dzieci umieszczonych w tych rodzinach. Dane jak wyżej obrazują stany faktyczne na dzień 31.XII.

Wykonując zadania w zakresie zapewnienia opieki i wychowania dzieciom w ramach rodzin zastępczych powiat krasnostawski wydatkował środki finansowe na tzw. usamodzielnienia. Ilość

wydatkowanych środków finansowych i formy usamodzielnienia dzieci z rodzin zastępczych przedstawia poniższa tabela.

Rok	Pomoc pieniężna na rzecz osób usamodzielnianych / w zł.- /			
	ogółem	na jednorazowe świadczenia pieniężne	na zagospodarowanie w formie rzeczowej	na kontynuowanie nauki
1.	2.	3.	4.	5.
2001	115.916.-	22.479.-	26.640.-	66.797.-
2002	103.647.-	8.105.-	9.582.-	85.960.-
2003	226.756.-	4.863.-	111.849.-	110.044.-
2004	121.457.-	24.315.-	4.863.-	92.279.-

Z analizy wydatków poniesionych na usamodzielnienia wychowanków z rodzin zastępczych wynika i zasługuje na uwagę znaczny wzrost w 2003 roku pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki / w 2004 r. – minimalny spadek /. Może to oznaczać nagły wzrost ilości osób usamodzielnionych w badanym okresie ale także zainteresowaniem młodych ludzi dalszym kształceniem, również w zakresie szkolnictwa wyższego. Powodem tego stanu rzeczy może być także świadomość, że im wyższe kwalifikacje i poziom wykształcenia, tym większa szansa zatrudnienia na wolnym rynku pracy.

Należy stwierdzić, że zagadnienie organizowania rodzinnej opieki zastępczej na terenie powiatu jest niedostateczne z uwagi na to, iż opieka ta zawężona jest jedynie do jednej formy jak rodzina zastępcza. Brak jest natomiast: niespokrewnionych z dzieckiem zawodowych rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka, pogotowia rodzinnego. Dlatego też pożądanym jest rozwój środowiskowych form pomocy dzieciom i ich rodzinom. Ta forma opieki i wychowania w porównaniu z formą instytucjonalną jest zasadniczo korzystniejsza również z ekonomicznego punktu widzenia.

1.1.2. Ośrodki pomocy społecznej.

Samorząd gminny odpowiedzialny jest za realizację zadań o charakterze publicznym również z zakresu pomocy społecznej. Na szczeblu gminnym, zadania o których mowa realizują ośrodki pomocy społecznej.

Na terenie powiatu krasnostawskiego funkcjonuje 11 ośrodków pomocy społecznej, w tym 1 miejski / m. Krasnystaw / i 10 szczebla gminnego. Znajdują się one w każdej gminie wchodzącej w skład powiatu, zatem blisko miejsca zamieszkania / przebywania / osób zainteresowanych i potrzebujących wsparcia. Zakres zadań dla tych jednostek określa ustawa o pomocy społecznej ponieważ powołane są one w celu realizacji zadań pomocy społecznej zleconych gminie lub przypisanych gminie do realizacji w drodze ustawy.

Generalnie jednostki te usytuowane są w bliskim sąsiedztwie urzędu gminy / miasta / lub w budynkach zajmowanych przez urząd. Wchodzą w skład struktury organizacyjnej urzędów gminnych. Pracownicy socjalni ośrodków pomocy są osobami, które rozpoznają zjawiska występujące w środowiskach lokalnych, ich problemy, potrzeby. Są to służby, które winny posiadać najwyższy stopień znajomości problemów społecznych, jak również są osobami tzw. pierwszego kontaktu, do których mieszkańcy gmin zgłaszają się po pomoc, wsparcie, radę jeśli zaistnieje ku temu potrzeba. W latach 2001 - 2004 liczba osób zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej na terenie powiatu krasnostawskiego wahała się od 115 / w tym pracowników socjalnych 37 / w roku 2002, poprzez 113 w 2001 / w tym pracowników socjalnych 36 / do 106 w 2003 / w tym pracowników socjalnych 41 / i 2004 roku / w tym pracowników socjalnych 34 /.

Zgodnie z ustawą pomocy udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, braku umiejętności w przystosowaniu się do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej. Z danych statystycznych uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej w roku 2003 najczęstszą przyczyną przyznania świadczenia było ubóstwo, niepełnosprawność, bezrobocie i długotrwała choroba. Poniższe zestawienie tabelaryczne szczegółowo obrazuje skalę udzielonej pomocy przez poszczególne ośrodki.

MOPS /GOPS	2003																							
	A*		B		C		D		E		F		G		H		I		J		K		L	
	1*	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
Fajslawice	76	317	0	0	0	0	0	0	20	98	41	172	53	199	32	143	65	337	14	53	0	0	2	7
Gorzków	0	0	0	0	0	0	0	0	6	6	16	16	45	48	12	12	4	4	1	1	0	0	0	0
Izbica	281	640	0	0	0	0	0	0	38	178	261	936	152	677	109	359	60	324	0	0	0	0	2	10
Krasnystaw G	231	845	1	3	5	5	13	97	12	59	197	790	196	589	135	506	23	125	22	72	0	0	3	8
Krasnystaw M	666	1915	3	5	6	6	0	0	40	172	535	1845	696	1693	309	933	146	590	138	402	3	19	1	4
Kraśniczyn	73	296	1	1	1	1	0	0	45	205	109	406	118	213	76	249	63	296	6	15	0	0	2	4
Łopiennik	42	105	0	0	0	0	0	0	17	81	83	249	55	176	35	145	39	156	9	19	0	0	1	2
Rejowiec	232	898	40	155	1	1	0	0	26	124	136	44	295	1190	118	362	135	670	81	226	0	0	4	11
Rudnik	10	21	0	0	0	0	0	0	24	87	96	384	117	420	193	744	28	180	25	88	0	0	0	0
Siennica Róż	41	181	0	0	0	0	0	0	10	52	91	410	77	247	17	67	63	387	4	20	0	0	0	0
Żółkiewka	193	767	0	0	0	0	4	41	17	90	101	442	69	257	23	89	9	63	8	38	0	0	0	0

Razem	1845	5985	45	164	13	13	17	138	255	1152	1666	5694	1873	5709	1059	3609	635	3132	308	934	3	19	15	46
--------------	-------------	-------------	-----------	------------	-----------	-----------	-----------	------------	------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	------------	-------------	------------	------------	----------	-----------	-----------	-----------

*A - Ubóstwo, B - Sieroctwo, C - Bezdomność, D - Rodziny wielodzietne, E - Potrzeba ochrony macierzyństwa, F - Bezrobocie, G - Niepełnosprawność, H - Długotrwała choroba, I - Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, J - Alkoholizm, K - Narkomania, L - Trudności w przystosowaniu po opuszczeniu zakładu karnego. 1/ Liczba rodzin objętych pomocą. 2/ Liczba osób objętych pomocą.

Tabela obrazująca kierunki udzielanej przez ośrodki pomocy finansowej sporządzona została na bazie danych uzyskanych od tych jednostek. Analiza danych potwierdza, iż w omawianym okresie z powodu niepełnosprawności z pomocy skorzystało 5 709 osób, czyli 7,3% mieszkańców powiatu / w 2001 r. - 3 880, w 2002 r. - 5 482 /, z powodu bezrobocia 5 694 osoby, tj. 7,2% mieszkańców / w 2001 r. - 3 757, w 2002 r. - 5 182 /, z powodu ubóstwa 5 985 osób, czyli 7,6% ogółu ludności powiatu / w 2001 r. - 4 288, w 2002 r. - 4 610 / oraz z powodu długotrwałej choroby 3 609 osób, tj. 4,6% / w 2001 r. - 2 534, w 2002 r. - 2 912 /.

Jednocześnie należy zauważyć, że przyczyny z powodu których zainteresowani otrzymali pomoc i wsparcie od ośrodków pomocy społecznej w dużej mierze prowadzą też do marginalizacji tych osób. Ponadto, utrzymywanie się wysokiego współczynnika bezrobocia może powodować dalsze powiększenie skali ubóstwa w powiecie a tym samym wzrost zapotrzebowania na środki finansowe ośrodków pomocy społecznej, które obowiązane są do udzielania wsparcia finansowego.

Poniższe tabele prezentują liczbę rodzin i osób powiatu krasnostawskiego, którym w latach 2001 - 2003 ośrodki pomocy społecznej udzieliły pomocy i wsparcia oraz wydatki poniesione na ten cel przez poszczególne gminy.

MOPS/GOPS	2001			2002			2003		
	Liczba rodzin	Liczba osób	Wydatki w tys. zł	Liczba rodzin	Liczba osób	Wydatki w tys. zł	Liczba rodzin	Liczba osób	Wydatki w tys. zł
Fajstławice	255	644	205	344	829	275	354	936	249
Gorzków	87	108	207	86	104	222	84	198	204
Izbica	524	556	949	549	644	897	644	771	893
Krasnystaw Gmina	390	410	893	484	845	1 188	503	808	1 041
Krasnystaw Miasto	1 082	2 955	2 538	1 154	3 233	2 966	1 163	3 236	2 600
Kraśniczyn	243	367	623	276	415	726	302	478	652
Łopiennik	163	166	336	257	474	400	261	487	359
Rejowiec	411	1 459	1 017	474	1 660	1 035	511	1 818	904
Rudnik	515	871	473	575	893	492	447	661	389
Siennica Różana	162	669	346	196	853	410	213	890	358
Żółkiewka	197	296	325	211	279	429	227	291	354

Ogółem	4 029	8 501	7 912	4 606	10 229	9 040	4 709	10 574	8 003
---------------	--------------	--------------	--------------	--------------	---------------	--------------	--------------	---------------	--------------

Źródło: MOPS, GOPS z terenu powiatu krasnostawskiego

Lp.	MOPS/GOPS	2001 r.	2002 r.	2003 r.
1.	Fajslawice	199	213	304
2.	Gorzków	108	104	198
3.	Izbica	556	644	771
4.	Krasnystaw Gmina	410	845	808
5.	Krasnystaw Miasto	2 955	3 233	3 236
6.	Kraśniczyn	393	448	507
7.	Łopiennik	166	474	487
8.	Rejowiec	1 459	1 660	1 818
9.	Rudnik	871	893	661
10.	Siennica Rożana	263	436	378
11.	Żółkiewka	296	279	291
Ogółem:		7 676	9 229	9 459

Największe wydatki finansowe poniesiono w 2002 r., tj. 9 040 tys.zł,- / 2003 r. - 8.003 tys.zł.-; 2001 r. - 7 912 tys. zł.- /. W latach 2001 - 2003 systematycznie rosła ilość osób, którym ośrodki pomocy społecznej przyznały pomoc.

Niedostateczna ilość środków finansowych w porównaniu do faktycznych potrzeb społeczności lokalnych powoduje, że pracownicy socjalni w wielu przypadkach mogą jedynie doraźnie wspierać potrzebujących niewielkimi kwotami pieniężnymi co zupełnie nie rozwiązuje problemu. Ponadto istniejące na rynku pracy problemy z uzyskaniem jakiegokolwiek zatrudnienia zmuszają bezrobotnych i ich rodziny do ubiegania się o pomoc finansową.

Z obserwacji wynika także, że osoby korzystające ze wsparcia finansowego ośrodków pomocy społecznej często i przez długi okres czasu są coraz mniej aktywne w poszukiwaniu pracy czy przekwalifikowania się. Często też bierny tryb życia powielają następne pokolenia w danej rodzinie.

2. Instytucje pozarządowe.

Rozwiązywaniem problemów społecznych na terenie powiatu krasnostawskiego zajmują się także organizacje pozarządowe. Organizacjami pozarządowymi są / nie będące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu przepisów o finansach publicznych i

niedziałające w celu osiągnięcia zysku / osoby prawne lub jednostki nie posiadające osobowości prawnej utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia / art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie Dz.U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873, z późn.zm. /. Należy zauważyć, że nie każda organizacja pozarządowa jest organizacją pożytku publicznego. Na terenie powiatu zarejestrowane były 43 organizacje pozarządowe, których liczba ulega zmianom. Z ogólnej liczby, o której mowa wyżej 8 organizacji prowadzi działalność dotyczącą między innymi sfery pomocy społecznej. W większości przypadków są to stowarzyszenia. Ich działalność ogranicza się nie tylko do obszaru powiatu, gminy czy miasta ale często ma charakter ponad lokalny bądź ogólnokrajowy. Działalność organizacji ukierunkowana jest między innymi na:

- niesienie wszechstronnej pomocy dzieciom i młodzieży niepełnosprawnym oraz osobom dorosłym;
- udzielanie pomocy i wsparcia dzieciom oraz młodzieży z rodzin patologicznych;
- organizowanie pomocy i opieki dla osób starszych;
- działalność związaną z organizacją pomocy rzeczowej i finansowej dla osób potrzebujących, dzieci i młodzieży uzdolnionych;
- wspieranie przedsięwzięć zmierzających do poprawy warunków socjalno-bytowych mieszkańców wsi.

Organizacje pozarządowe działające w sektorze pomocy społecznej uzupełniają instytucjonalne formy pomocy, doskonale służą społecznościom lokalnym oraz są współorganizatorami powiatowych systemów pomocy społecznej.

Organizacje mające za cel niesienie pomocy w różnych sytuacjach i różnorodnych formach stanowią uzupełnienie i pomost w systemie instytucji działających na terenie powiatu powołanych do realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej.

3. Niepełnosprawni.

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych / Dz.U. z 1997 r. Nr 123, poz. 776, z późn.zm. / *niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.*

Jedynym pełnym badaniem dającym rzetelne wyniki pozwalające ustalić liczbę osób niepełnosprawnych jest spis powszechny ludności. Dla potrzeb spisu za osobę

niepełnosprawną uznaje się taką, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego upoważniony lub osobę, która takiego orzeczenia nie posiada ale odczuwa ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku. W związku z tym wyróżniamy osoby niepełnosprawne prawnie i osoby niepełnosprawne tylko biologiczne. Do zakwalifikowania osoby jako niepełnosprawnej prawnie niezbędne jest posiadanie aktualnego orzeczenia ustalającego jednocześnie stopień niepełnosprawności / lekki, umiarkowany, znaczny /. Dotyczy to osób w wieku powyżej 16 roku życia. Natomiast w stosunku do osób poniżej 16 roku życia - podstawą do zakwalifikowania ich do zbiorowości osób niepełnosprawnych są uprawnienia do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego.

Według danych spisu powszechnego w 2002 roku liczba osób niepełnosprawnych wynosiła 5456,7 tys., co stanowiło 14,3% ogółu ludności kraju / 1988 r. - 9,9% /. Oznacza to, że co 7 mieszkańców Polski był osobą niepełnosprawną / w 1988 co dziesiąty /. Liczba osób niepełnosprawnych w ciągu 14 lat wzrosła o 1721,2 tys. / tj. o 46,1% /, w tym niepełnosprawnych prawnie o 1191,7 tys., tj. o 31,5%. Za główną przyczynę wzrostu liczby osób niepełnosprawnych w okresie ostatnich 14 lat należy uznać proces starzenia się społeczeństwa. W województwie lubelskim w 2002 r. 18,6% ogółu ludności to osoby niepełnosprawne, w tym 83% stanowili niepełnosprawni prawnie, a 17 % biologicznie. Wielkość i skala zjawiska uplasowała województwo lubelskie w tym zakresie na pierwszym miejscu w kraju.

Skalę zjawiska niepełnosprawności w powiecie krasnostawskim obrazuje poniższe zestawienie tabelaryczne.

Powiat	Ogółem	W wieku					
		0-15 lat	16-29	30-44	45-64	65-79	80 lat i więcej
Krasnystaw	18 011	371	794	1 297	7 438	6 283	1 828

Dane z roku 2002 wskazują, że najliczniejszą grupę niepełnosprawnych stanowiły osoby w przedziale wiekowym 45 - 64 lat / 7 438 / czyli będące w wieku aktywności zawodowej. Poza tym dużą grupę niepełnosprawnych 6 283 stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym czyli mający od 65 do 79 lat. Natężenie zjawiska niepełnosprawności nasila się wraz z wiekiem. Problem niepełnosprawności związany jest także z wypadkowością w rolnictwie, niepodjęciem działań profilaktycznych jak sport, kultura fizyczna czy inne aktywne formy wykorzystania czasu, nadmierne spożywanie alkoholu często powodujące wypadki drogowe przez nietrzeźwych kierowców lub pieszych.

Sytuacja społeczno ekonomiczna środowiska osób niepełnosprawnych na terenie powiatu obrazuje negatywne zjawiska w tym między innymi: proces starzenia się ludności zamieszkałej w powiecie, wysoką stopę bezrobocia, która powoduje, iż osoby niepełnosprawne znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji finansowej, zaś niski poziom wykształcenia powoduje znaczne trudności w znalezieniu pracy. Najczęściej osoby niepełnosprawne utrzymują się ze świadczeń.

Do grupy osób niepełnosprawnych zalicza się nie tylko osoby niepełnosprawne ruchowo bądź ze względu na inne jednostki chorobowe ale także osoby niepełnosprawne intelektualnie, jak i z zaburzeniami psychicznymi. Zarówno osoby upośledzone umysłowo, jak również osoby z zaburzeniami psychicznymi na terenie powiatu stanowią grupę 4 186 osób / dane z 2003 r. /. Objęte są głównie ambulatoryjną opieką zdrowotną w ramach poradni zdrowia psychicznego. W 2004 r. poradnia udzieliła łącznie 12.254 porad, w tym: poradnia zdrowia psychicznego – 10 052, poradnia uzależnień od alkoholu i substancji – 134, poradnia psychologiczna – 2.068.

Osobom niepełnosprawnym intelektualnie / upośledzonym umysłowo / oraz z zaburzeniami psychicznymi pomocy i wsparcia udzielają:

1/ Środowiskowy Dom Samopomocy w Krasnymstawie. Jego celem jest zapewnienie oparcia społecznego i poprawa jakości życia osób cierpiących na przewlekłe schorzenia psychiczne. Dostarcza wsparcia 50 osobom zamieszkującym na terenie gminy miejskiej Krasnystaw. Zasadnicze elementy tej pomocy to rehabilitacja społeczna, tworzenie sieci samopomocy i wzajemnego wsparcia, organizowanie różnorodnych zajęć terapeutycznych na bazie pracowni: plastycznej, rękodzieła artystycznego, ceramicznej, muzycznej, krawieckiej, komputerowej i kulinarnej. Jest placówką typu dziennego. Placówka świadczy także pomoc w zakresie: opieki psychologicznej, pedagogicznej, pielęgniarstwa, pracy socjalnej, rehabilitacji. Zakres stosowanej terapii odpowiada zainteresowaniom i możliwościom uczestników zajęć.

2/ Domy pomocy społecznej – są formą opieki dla osób chorujących przewlekłe, dla których nie jest możliwe zorganizowanie wsparcia w rodzinie lub własnym środowisku zamieszkania i wymagających aktualnego leczenia. Są to jednostki organizacyjne stałego lub okresowego pobytu, zapewniające pensjonariuszom całodobową opiekę oraz możliwość zabezpieczenia niezbędnych potrzeb zdrowotnych, edukacyjnych, społecznych i religijnych. Placówki przeznaczone są zarówno dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz przewlekłe psychicznie chorych. Domy pomocy funkcjonujące na terenie powiatu krasnostawskiego dysponują łącznie 525 miejscami, w tym 351

przeznaczonych dla osób psychicznie przewlekłe chorych oraz niepełnosprawnych intelektualnie / stan na koniec 2004 r. /. Oprócz opieki i wsparcia prowadzone są zajęcia terapeutyczne rozwijające bądź doskonalące umiejętności pensjonariuszy.

3/ Ośrodek Rehabilitacyjno-Terapeutyczny dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnych w Krasnymstawie – obejmuje opieką grupę 60 osób upośledzonych w stopniu znacznym i głębokim którym często towarzyszą schorzenia i niepełnosprawność ruchowa. Oferuje rehabilitację, opiekę, wychowanie i naukę dzieciom i młodzieży nie objętym żadną z form pomocy o charakterze instytucjonalnym. Jednocześnie wspiera rodziców dzieci niepełnosprawnych intelektualnie i umożliwia im pełnienie ról społecznych oraz kontynuowanie pracy zawodowej. Ośrodek prowadzony jest przez organizację pozarządową Stowarzyszenie Integracyjne Magnum Bonum w Krasnymstawie. Dzięki tej inicjatywie dzieci mają szansę na poprawę stanu zdrowia, usprawnienie ruchowe, naukę samoobsługi oraz wyjście z izolacji społecznej. Ośrodek finansowany jest ze środków własnych stowarzyszenia. Jest placówką pobytu dziennego, do którego dzieci dowożone są na zajęcia środkami transportu należącymi do organizacji. Ośrodek wyposażony jest w nowoczesny sprzęt i urządzenia służące rehabilitacji. Działalność ośrodka skierowana jest głównie na potrzeby dzieci upośledzonych.

4/ Warsztaty terapii zajęciowej – funkcjonujące na terenie powiatu krasnostawskiego prowadzone są przez organizacje pozarządowe, jak: Krasnostawskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych oraz Towarzystwo Opieki Nad Ociemniałymi z siedzibą w Laskach, które na terenie tut. powiatu prowadzi także Dom Pomocy Społecznej Dla Ociemniałych Kobiet w Żuławie. Te formy działalności skierowane są głównie i oferują pomoc oraz wsparcie osobom niepełnosprawnym intelektualnie, mającym trudności w życiu codziennym, wymagającym opieki, wsparcia psychicznego, pomocy w załatwianiu wielu spraw, zabezpieczenie niezbędnych potrzeb. Prowadzą zajęcia rehabilitacyjne i środowiskowe zmierzające między innymi do: aktywizacji zawodowej, samodzielnego rozwiązywania problemów oraz integracji ze środowiskiem lokalnym.

Mimo różnorodności form pomocy oferowanej osobom niepełnosprawnym intelektualnie oraz przewlekłe psychicznie chorym odnotowuje się istotne braki w zakresie:

- rozwoju tych form oparcia społecznego, które wspierać winny działania i inicjatywy samopomocowe osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin, mające na celu ich usamodzielnianie i integrację społeczną, tworzenia mieszkań chronionych, w tym: umożliwianie osobom niepełnosprawnym intelektualnie dalszej socjalizacji i reintegracji ze środowiskiem poprzez ich przejście z placówek do samodzielnych grup mieszkalnych,

- aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych z powodu zaburzeń psychicznych, w tym: zorganizowanie kompleksowej oferty pomocy psychologicznej / diagnoza potrzeb i możliwości, indywidualne i grupowe wsparcie psychologiczne /, edukacyjnej / szkolenia przygotowujące do podjęcia zatrudnienia, nauka konkretnych umiejętności, stworzenie realnej szansy podjęcia pracy zarobkowej, szkolenia w zakresie umiejętności interpersonalnych oraz szkolenia zawodowe /, integracja zawodowa / staże zawodowe, pośredniczenie w zdobywaniu miejsc pracy /,
- rozwoju profilaktyki niedostosowania społecznego osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez tworzenie i umacnianie środowiskowych ofert oparcia społecznego, w tym: tworzenie i wspieranie działalności grup samopomocowych osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez pobudzanie ich aktywności sportowej, kulturowej, artystycznej.

3.1. Zatrudnienie niepełnosprawnych.

Udział w zatrudnieniu osób niepełnosprawnych ma charakter marginalny. Powodem tego jest między innymi brak kreatywności i działań poszukiwawczych osób zainteresowanych w kierunku znalezienia pracy. Jednocześnie niski poziom wykształcenia oraz posiadanych kwalifikacji w wielu przypadkach dyskwalifikuje niepełnosprawnych, jak i częste obawy pracodawców przed ich zatrudnianiem. Słabo funkcjonujący rynek pracy i brak ofert pracy dla niepełnosprawnych powoduje spychanie tej grupy na margines społeczności lokalnych powodując jednocześnie, iż zasilają oni szeregi klientów pomocy społecznej ubiegających się o przyznanie środków finansowych. W konsekwencji prowadzi to do marginalizacji tych osób, ubóstwa, izolacji społecznej i pogorszenia stanu zdrowia.

Najczęściej osoby niepełnosprawne znajdują zatrudnienie w zakładach pracy chronionej. Na terenie powiatu funkcjonuje jeden zakład mający status zakładu pracy chronionej. Tym podmiotem jest „ KARTONEX „ Sp. z o.o. w Krasnymstawie, gdzie zatrudnienie osób niepełnosprawnych przedstawia się następująco: w 2001 r. - 124, w tym 78 mężczyzn, 46 kobiet; w 2002 r. 121, w tym 77 mężczyzn i 44 kobiety; w 2003 r. 115 osób, w tym 75 mężczyzn i 40 kobiet. Zatrudnieniem objęte są osoby zarówno ze znacznym, umiarkowanym i lekkim stopniem niepełnosprawności. Każdy rodzaj niepełnosprawności potwierdzony jest decyzją / orzeczeniem / odpowiedniego organu orzeczniczego.

Stopień niepełnosprawności	2001	2002	2003
1.	2.	3.	4.
znaczny	1	2	2
umiarkowany	32	28	30
lekki	91	91	83
Ogółem:	124	121	115

Z powyższego wynika, że najliczniejszą grupą osób zatrudnionych w zakładzie są niepełnosprawni posiadający lekki stopień niepełnosprawności.

Badaniem objęto poziom wykształcenia jaki posiadali w okresie 2001 -2003 zatrudnieni niepełnosprawni. Najmniej osób posiadało wykształcenie wyższe / 2001 - 5; 2002 i 2003 po 2 osoby /, policealne / 2001 - 2003 - po 8 osób /, średnie i średnie zawodowe / 2001 - 51; 2002 - 50; 2003 - 47 /, zawodowe / 2001 - 30; 2002 - 28; 2003 - 27 /, podstawowe / 2001 - 30; 2002 - 29; 2003 - 27 /.

Dane potwierdzają, iż udział niepełnosprawnych na lokalnym rynku pracy jest stosunkowo niski. Wśród pracujących osób niepełnosprawnych przeważają osoby zatrudnione od długiego czasu oraz w zakładach pracy chronionej, zaś młode osoby niepełnosprawne mają stosunkowo słabe szanse zatrudnienia na otwartym rynku pracy.

Bierność osób niepełnosprawnych jest zjawiskiem niekorzystnym zarówno z ekonomicznego, jak i społecznego punktu widzenia. Niski dochód i standard życia osób niepełnosprawnych uniemożliwia im właściwe wypełnianie ról społecznych, budowanie właściwych relacji międzyludzkich oraz funkcjonowanie w społeczności lokalnej.

ROZDZIAŁ III.

UWARUNKOWANIA PRAWNE

Na terenie powiatu polityka społeczna realizowana jest poprzez zadania, które adresowane są do samorządu powiatowego. Katalog zadań z zakresu pomocy społecznej za wykonanie których odpowiedzialny jest powiat określa ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej / Dz.U. Nr 64, poz. 593, z późn.zm. /. Jako priorytetowe i wymienione w art. 19 pkt 1 ustawy – ustawodawca uznał – „opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. W myśl powyższego samorząd powiatowy zobowiązany jest do opracowania i realizacji strategii powiatowej w zakresie polityki społecznej.

Podstawę prawną regulującą treść i realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Krasnostawskiego stanowią także:

- 1/ ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym / Dz.U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1592, z późn.zm. /
- 2/ ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej / Dz.U. z 2004 r., Nr 64, poz. 593, z późn.zm. /
- 3/ ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych / Dz.U. z 1997 r., Nr 123, poz. 776, z późn.zm. /
- 4/ ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych / Dz.U. z 2003 r., Nr 15, poz. 148, z późn.zm./
- 5/ ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym / Dz.U. z 2003 r., Nr 122, poz. 1143, z późn.zm. /
- 6/ ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych / Dz.U. z 2004 r., Nr 19, poz. 177, z późn.zm. /
- 7/ ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie / Dz.U. z 2003 r., Nr 96, poz. 873 /.

ROZDZIAŁ IV.

UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZE ROZWOJU POWIATU

1. Identyfikacja i uporządkowanie mocnych oraz słabych stron życia społeczno-gospodarczego powiatu – analiza SWOT.

Przedstawiony materiał wskazuje problemy społeczne występujące na terenie powiatu oraz aktualnie funkcjonujący system ich rozwiązywania. Przeprowadzona diagnoza stwarza podstawy do wykazania mocnych i słabych stron w zakresie tematyki rozwiązywania problemów społecznych. Przedstawienie słabych i mocnych stron będzie również podstawą do wnioskowania o szansach i zagrożeniach, jakie mogą wystąpić przy realizacji zadań.

1.1. Mocne strony:

- 1/ struktura organizacyjna służb pomocy społecznej,
- 2/ dobra infrastruktura i profesjonalizm kadr pomocy społecznej,
- 3/ znaczny wzrost świadomości społecznej w zakresie konieczności zmiany stylu życia,
- 4/ otwarcie się społeczeństw lokalnych na osoby niepełnosprawne, ich problemy.

1.2. Słabe strony:

- 1/ ubożenie społeczeństwa
- 2/ brak integracji działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych,
- 3/ słaby rozwój środowiskowych form wspierania społeczności lokalnych,
- 4/ niewystarczające rozpoznanie potrzeb i oczekiwań osób niepełnosprawnych,
- 5/ słabo funkcjonujący i niedostatecznie rozwinięty system wolontariatu,
- 6/ bariery architektoniczne i w komunikowaniu się,
- 7/ niedostateczna ilość środków finansowych w PCPR na zatrudnianie wysoko wykwalifikowanej kadry.

1.3. Szanse:

- 1/ coraz lepsze ustawodawstwo,
- 2/ dobrze rozwinięta infrastruktura pomocy społecznej zwiększająca możliwości dostępności do usług,
- 3/ wzrost kompetencji kadr,
- 4/ rozwój działalności organizacji pozarządowych w sferze pomocy społecznej,
- 5/ zwiększenie świadomości i aktywności osób niepełnosprawnych.

1.4. Zagrożenia:

- 1/ brak stabilności prawnej,
- 2/ niewystarczające środki finansowe na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej,
- 3/ brak zintegrowanych działań w zakresie rozwiązywania problemów lokalnych,
- 4/ istnienie barier społecznych zarówno mentalnościowych, jak i kulturowych.

ROZDZIAŁ V.

WIZJA I PRIORYTETY ROZWOJU POWIATU W ZAKRESIE REALIZACJI POLITYKI SPOŁECZNEJ

W Polsce tworzony jest obecnie model ogólnej polityki społeczno-gospodarczej państwa. Jednym z głównych założeń tego modelu jest polityka prorodzinna zmierzająca do tworzenia warunków do pełnego rozwoju i funkcjonowania rodziny poprzez wspomaganie a nie wyręczanie jej we wszystkich fazach rozwoju. W związku z tym by osiągnąć ten cel należy stosować takie rozwiązania, które pozwolą na zmianę roli państwa i przejście od zasady opiekuńczości do zasady pomocniczości wobec rodziny. Należy przy tym zauważyć, że o warunkach, poziomie i funkcjonowaniu rodziny decydują również działania z zakresu polityki gospodarczej i społecznej.

Raport o sytuacji polskich rodzin analizujący sytuację wskazuje jakie główne cele polityki prorodzinnej winny być realizowane w najbliższych latach by poprawić kondycję polskich rodzin. Autorzy raportu wskazali na:

- udzielanie pomocy rodzinom w uzyskaniu samodzielności finansowej,
- poprawę warunków mieszkaniowych ludności,
- przygotowanie dzieci i młodzieży do pełnienia funkcji rodzinnych i społecznych,
- zahamowanie istniejących negatywnych trendów w rozwoju ludnościowym kraju i poprawa sytuacji demograficznej.

Realizacja polityki społecznej, w tym głównie polityki prorodzinnej wymaga ścisłej współpracy wielu podmiotów – rządu, samorządów i instytucji pozarządowych.

By określić cel strategiczny dla powiatu należy wcześniej skonkretyzować priorytety rozwoju powiatu w zakresie polityki społecznej i rozwiązywania problemów społecznych. Priorytety te w swej treści winny uwzględniać takie zadania, których realizacja spowoduje:

- 1/ całkowite lub częściowe wyeliminowanie sytuacji, które powodują konieczność udzielania świadczeń z zakresu pomocy społecznej,
- 2/ umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych przy wykorzystaniu własnych środków i możliwości,

- 3/ zaspokojenie niezbędnych potrzeb osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach godnych człowieka,
- 4/ osiągnięcie samodzielności osób i rodzin,
- 5/ pełną i szeroko rozumianą integrację wszystkich grup społecznych funkcjonujących w środowiskach lokalnych,
- 6/ stworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu i samorealizacji.

ROZDZIAŁ VI.

CEL GENERALNY I CELE SZCZEGÓŁOWE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH OKREŚLONY DLA POWIATU KRASNOSTAWSKIEGO

Skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych osób i rodzin z wykorzystaniem potencjału kapitału ludzkiego, aktywności organizacji pozarządowych i społeczności lokalnych oraz dążenie do pełnej integracji społecznej mieszkańców powiatu krasnostawskiego.

1. Cel strategiczny. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego.

Z rozwojem kapitału ludzkiego ściśle związana jest aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców powiatu. Osiągnięcie celu może nastąpić na skutek zwiększenia dostępności do usług szkoleniowo-doradczych tak intensywnie rozwijających się w ostatnim okresie, które pozwolą na osiągnięcie wyższych kwalifikacji zawodowych czy zmianę zawodu – zgodnie z potrzebami lokalnego rynku pracy.

Cele szczegółowe realizujące.

1. Wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych.
2. Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi społecznemu i zawodowemu ludzi młodych.
3. Aktywizowanie mieszkańców do podejmowania inicjatyw i wyzwań w zakresie gospodarczym, społecznym i zawodowym.
4. Zorganizowanie lub dostosowanie systemu kształcenia do faktycznych potrzeb istniejącego lokalnego rynku pracy.
5. Ograniczenie bezrobocia i poprawa warunków na rynku pracy w drodze rozwoju zasobów ludzkich i promocji przedsiębiorczości.

Beneficjenci:

- mieszkańcy powiatu, szczególnie ludzie młodzi, grupy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,

Realizatorzy celu strategicznego:

- samorząd powiatowy, urząd pracy, organizacje pozarządowe, pracodawcy i społeczności lokalne, osoby długotrwale bezrobotne, osoby niepełnosprawne rozpoczynające karierę zawodową, kobiety bierne zawodowo.

Źródła finansowania realizowanych zadań:

- Fundusze Strukturalne Unii Europejskiej, budżet samorządu wojewódzkiego, powiatowego, gminy, środki finansowe organizacji pozarządowych.

Efekty i korzyści wdrożenia celu strategicznego:

- wzrost aktywności zawodowej, zmniejszenie skali bezrobocia, kształcenie zgodnie z potrzebami lokalnego rynku pracy, zmniejszenie skali ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

2. Cel strategiczny. Efektywna pomoc społeczna.

Pomoc społeczna jest jednym z istotniejszych elementów zabezpieczenia społecznego. Spadek dochodów ludności, utrata pracy i zarobków to główne generatory ubóstwa. Występowanie zjawiska ubóstwa powoduje konieczność udzielania pomocy i wsparcia osobom potrzebującym. Stąd też podejmowanie wszelkich skutecznych działań mających na celu powstrzymanie wzrostu ubóstwa i zmierzających do obniżenia skali zjawiska – jest jednym z nadrzędnych zadań polityki społecznej realizowanej na różnych szczeblach administracji i w różnorodnych formach.

Z diagnozy sytuacji wynika również, że najdotkliwszym problemem pomocy społecznej jest bezrobocie, niepełnosprawność oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Działania kompensacyjne winny polegać zatem na udzielaniu wsparcia osobom lub rodzinom w celu przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych i prowadzących do ich samodzielności.

Realizacja celu związana jest również z koniecznością posiadania w zasobach pomocy społecznej profesjonalnej, wykształconej, kompetentnej i profesjonalnej kadry, za pośrednictwem której realizowane będą zadania zmierzające do osiągnięcia nakreślonych celów strategicznych.

Zakłada się, że rezultatem osiągnięcia celu winno być ograniczenie do minimum przypadków, w których koniecznym byłoby udzielanie pomocy społecznej czyli spadek liczby osób korzystających ze wsparcia. Do realizacji celu winny być włączone również organizacje pozarządowe, które uzupełniają działania samorządów lokalnych w zakresie realizacji zadań pomocy społecznej. Stąd też należy dążyć do rozwoju organizacji pozarządowych, ich potencjału i stwarzać dogodne warunki w środowiskach lokalnych dla ich funkcjonowania.

W kwestii osiągnięcia zamierzonego celu – należy założyć intensywny rozwój środowiskowych form wsparcia, rozwój sieci usług informacyjnych, rozwój poradnictwa, w tym specjalistycznego, placówek wielozakresowego wsparcia dla dziecka i rodziny oraz rozwój mieszkalnictwa chronionego.

Cele szczegółowe realizujące.

1. Wspieranie osób i rodzin dotkniętych długotrwałym bezrobociem, w tym:
 - 1/ aktywizowanie osób bezrobotnych do poszukiwania pracy bądź w kierunku zmiany zawodu / przekwalifikowania się /,
 - 2/ organizowanie grup wsparcia i samopomocy dla osób długotrwale bezrobotnych i tworzenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego.
2. Rozwój infrastruktury społecznej, w tym:
 - 1/ zapewnienie standardów usług w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, np. domach pomocy społecznej i placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
 - 2/ tworzenie mieszkań chronionych.
3. Rozwój profilaktyki niedostosowania społecznego i przeciwdziałanie przestępczości wśród dzieci i młodzieży poprzez tworzenie środowiskowych form pomocy dzieciom i rodzinie, w tym:
 - 1/ rozwój placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego,
 - 2/ rozwój i zapewnienie usług i poradnictwa specjalistycznego w miejscu zamieszkania.
4. Wspieranie osób i rodzin znajdujących się w kryzysie.
5. Zorganizowanie sieci poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego – poprzez tworzenie gminnych systemów profilaktyki, opieki nad dzieckiem i rodziną oraz zwiększenie poradnictwa specjalistycznego.
6. Rozwijanie form rodzinnej opieki zastępczej – propagowanie tej formy opieki w środowiskach lokalnych w celu pozyskania kandydatów na rodziny zastępcze.
7. Zorganizowanie systemu wspierania osób starszych, w tym:
 - 1/ rozwój usług opiekuńczych dla osób starszych w miejscu ich zamieszkania,
 - 2/ zwiększanie dostępności do informacji i poradnictwa,
 - 3/ zwiększanie dostępności do kultury, wypoczynku itp.

Beneficjenci:

- osoby i rodziny dotknięte długotrwałym bezrobociem, pozostające w kryzysie, dzieci i młodzież pozbawiona częściowo lub całkowicie opieki rodziców, osoby starsze, organizacje pozarządowe, instytucje pomocy społecznej.

Realizatorzy celu strategicznego:

- samorząd powiatowy i samorządy gminne, organizacje pozarządowe realizujące zadania z zakresu polityki społecznej.

Źródła finansowania realizowanych zadań:

- budżet powiatu, budżety gmin, środki finansowe z budżetu Państwa / programy rządowe, kontrakt wojewódzki /, środki organizacji pozarządowych.

Efekty i korzyści wdrożenia celu strategicznego:

- zapewnienie wsparcia najsłabszym członkom społeczeństwa, znajdującym się w sytuacji kryzysowej, zagrożonym wykluczeniem społecznym bądź ubóstwem – budowanie społeczeństwa zintegrowanego.

3. Cel strategiczny. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym pełnego uczestnictwa w życiu społecznym w ramach zintegrowanych i kompleksowych działań.

Osoby niepełnosprawne stanowią znaczny odsetek populacji naszej społeczności. Liczba osób niepełnosprawnych ma tendencję wzrostową. Mimo wielu działań podejmowanych na rzecz środowisk osób niepełnosprawnych, mimo znacznej poprawy ich statusu oraz szeroko pojętej informacji i publicznej dyskusji o potrzebach, możliwościach i barierach na jakie napotykają - osoby niepełnosprawne w dalszym ciągu są grupą społeczną, która jest zagrożona wykluczeniem społecznym. Szansą szczególnie dla młodych niepełnosprawnych jest poprawa ich poziomu wykształcenia i kwalifikacji oraz dostęp do rynku pracy, likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu oraz zmiana mentalności społeczeństwa.

W realizację celu strategicznego winny być włączone instytucje administracji wszystkich szczebli, organizacje pozarządowe, instytucje pomocy społecznej, ochrony zdrowia, kultury, edukacji, rynku pracy oraz społeczności lokalne, jak i sami niepełnosprawni oraz ich rodziny.

Cele szczegółowe realizujące.

1. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym dostępu do obiektów użyteczności publicznej, w tym:
 - 1/ podejmowanie działań zmierzających do likwidacji barier architektonicznych,
 - 2/ organizowanie jednostek administracji publicznej – bardziej przyjaznych dla osób niepełnosprawnych,
 - 3/ wspieranie imprez integracyjnych oraz rozwoju sportu niepełnosprawnych.
2. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym osiągnięcia odpowiedniego poziomu wykształcenia, kwalifikacji i rozwoju zawodowego, w tym:
 - 1/ stworzenie warunków do zdobywania przez osoby niepełnosprawne wykształcenia na poziomie średnim i wyższym,
 - 2/ podniesienie kwalifikacji zawodowych pracowników instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych,
 - 3/ wspieranie zatrudnienia osób niepełnosprawnych.
3. Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki oraz zapewnienie oparcia społecznego, w tym:
 - 1/ tworzenie środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi,

- 2/ tworzenie ośrodków rehabilitacyjnych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie oraz z zaburzeniami psychicznymi,
 - 3/ tworzenie otwartych grup samopomocowych i terapeutycznych,
 - 4/ rozwój mieszkalnictwa chronionego,
 - 5/ rozwój specjalistycznych usług świadczonych w miejscu zamieszkania osób z zaburzeniami psychicznymi,
 - 6/ promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym, poprzez stosowanie zasad ochrony zdrowia psychicznego w pracy szkół, placówek oświatowych, opiekuńczo-wychowawczych,
 - 7/ tworzenie placówek prowadzących działalność zapobiegawczą, przede wszystkim w zakresie poradnictwa psychologicznego,
 - 8/ tworzenie placówek specjalistycznych z uwzględnieniem wczesnego rozpoznawania potrzeb dzieci z zaburzeniami rozwoju psychoruchowego,
 - 9/ kształtowanie wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych – zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości,
 - 10/ przeciwdziałanie dyskryminacji osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez uświadamianie społeczeństwa i upowszechnianie wiedzy na temat chorób psychicznych, sposobów i metod postępowania.
4. Rozwój organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych.
 5. Zwiększenie współpracy instytucji z organizacjami pozarządowymi w działaniach na rzecz osób niepełnosprawnych.
 6. Rozwój różnorodnych form wsparcia środowiskowego i wzmocnienie opieki nad niepełnosprawnymi dziećmi i młodzieżą oraz zapewnienie osobom niepełnosprawnym większej dostępności do usług, diagnostyki i rehabilitacji, w tym:
 - 1/ poprawa stanu oraz ilości obiektów bazy rehabilitacyjnej,
 - 2/ poprawa wyposażenia w sprzęt rehabilitacyjny obiektów służących rehabilitacji,
 - 3/ rozwój form samopomocowych w środowiskach osób niepełnosprawnych,
 - 4/ promowanie wolontariatu.

Beneficjenci:

- osoby niepełnosprawne,, rodziny osób niepełnosprawnych, instytucje i organizacje działające na rzecz środowisk osób niepełnosprawnych.

Realizatorzy celu strategicznego:

- samorządy lokalne, organizacje pozarządowe, środowiska osób niepełnosprawnych oraz instytucje państwowe / PFRON /.

Źródła finansowania realizowanych zadań:

- budżet państwa, samorządu wojewódzkiego, powiatowego i gminnego, PFRON, kontrakt wojewódzki, środki finansowe organizacji pozarządowych.

Efekty i korzyści wdrożenia celu strategicznego:

- zabezpieczenie różnorodnych potrzeb osób niepełnosprawnych, umożliwienie osobom niepełnosprawnym podnoszenia poziomu wykształcenia, doskonalenia kwalifikacji zawodowych i stworzenie szansy na lepszy standard życia w drodze zatrudnienia na wolnym rynku pracy.

POWIATOWE PROGRAMY ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

1. Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Podstawą do opracowania i wdrożenia do realizacji powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych jest ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych / Dz.U. z 1997 r., Nr 123, poz. 776, z późn.zm. /. Przy jego tworzeniu współpracowały instytucje samorządowe i organizacje pozarządowe działające w sferze pomocy społecznej na rzecz osób niepełnosprawnych oraz inne podmioty. Program wdrożono do realizacji w 2003 roku. W miarę realizacji zadań, jak i pojawiających się coraz to nowych potrzeb – program jest na bieżąco aktualizowany. Założenia programowe oparto na analizach potrzeb środowisk osób niepełnosprawnych i wnioskach zgłoszonych przez współrealizatorów programu.

W swej treści Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych określa:

1/ zadania przewidziane do realizacji w ramach programu:

- likwidacja barier architektonicznych – przystosowanie budynków publicznych i infrastruktury,
- zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do informacji,
- przystosowanie transportu – komunikacja specjalna, tzn. związana z dowożeniem do ośrodków, instytucji / zakup środków transportu przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych /,
- wczesna interwencja i leczenie – rehabilitacja medyczna oraz budowa i funkcjonowanie ośrodków wczesnej interwencji i rehabilitacyjnych,
- utworzenie zakładu aktywności zawodowej,
- utworzenie instytucji opiekuńczych / ośrodek usług opiekuńczo-rehabilitacyjnych, środowiskowy dom samopomocy /,
- zatrudnianie osób niepełnosprawnych – przystosowanie istniejących i tworzenie nowych miejsc pracy.

2/ partnerów – współrealizatorów zadań, w tym: starostwo powiatowe lub urząd miasta, urząd gminy, organizacje pozarządowe, jednostki organizacyjne pomocy społecznej, placówki oświatowe indywidualne podmioty gospodarcze.

3/ źródła finansowania – PFRON, środki własne realizatorów zadań.

4/ cele programu:

- zwiększenie dostępności osób niepełnosprawnych do obiektów użyteczności publicznej,
- zapewnienie większej dostępności do placówek leczniczych i rehabilitacyjnych,
- zwiększenie zatrudnienia osób niepełnosprawnych,
- zwiększenie zakresu opieki i rehabilitacji osób niepełnosprawnych,
- zapewnienie dostępu do informacji osobom niepełnosprawnym.

Realizacja Powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych oraz kontynuacja w latach następnych wymaga stałej współpracy i analiz środowisk osób niepełnosprawnych w zakresie ich potrzeb celem wyeliminowania negatywnych zjawisk, które uniemożliwiają zainteresowanym normalne funkcjonowanie w środowisku oraz samorealizację. Działania te w znaczny sposób mogą zaważyć na procesie integracji społeczeństwa.

2. Powiatowy program opieki nad dzieckiem i rodziną oraz profilaktyki niedostosowania społecznego i przeciwdziałania przestępczości wśród dzieci i młodzieży na lata 2005 – 2007.

W wyniku transformacji społeczno-gospodarczej kraju, ubożenia społeczeństwa oraz wzrostu bezrobocia – wiele rodzin, a co za tym idzie i dzieci żyje na skraju ubóstwa. W wielu przypadkach rodzice dzieci uczęszczających do szkoły nie są w stanie zapewnić im należytej opieki, pomocy w nauce czy choćby jednego gorącego posiłku. Jednocześnie obserwuje się wzrost niedostosowania społecznego i demoralizacji wśród dzieci i młodzieży oraz znaczne obniżenie wieku sprawców popełnianych przestępstw.

Adresatami programu są dzieci pochodzące z rodzin, w których występują problemy, jak: ubóstwo, bezrobocie, przewlekłe choroby, uzależnienia, przemoc fizyczna i psychiczna czy niepełnosprawność. Adresatami są także rodziny wymagające pomocy i wsparcia oraz osoby opuszczające placówki opiekuńczo-wychowawcze. Realizatorem programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krasnymstawie.

Cele programu:

- 1/ zapewnienie pomocy i opieki dzieciom i młodzieży z rodzin niewydolnych wychowawczo, dzieciom zagrożonym demoralizacją, osobom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych oraz osobom opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- 2/ przeciwdziałanie i zapobieganie patologii rodziny oraz wsparcie rodziny i społeczności lokalnej w rozwiązywaniu problemów wychowawczych,
- 3/ profilaktyka i przeciwdziałanie przestępczości wśród dzieci i młodzieży.

Dążąc do zapobiegania niedostosowaniu społecznemu i przeciwdziałaniu przestępczości wśród dzieci i młodzieży założono, iż jest to możliwe poprzez tworzenie i umacnianie środowiskowych form pomocy.

Zadania przewidziane do realizacji w ramach programu:

- 1/ utworzenie ogniska wychowawczego,
- 2/ poprawę standardów i opieki oraz usług opiekuńczo-wychowawczych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- 3/ utworzenie autonomicznej grupy usamodzielnień w placówce socjalizacyjnej,
- 4/ tworzenie mieszkań chronionych,
- 5/ rozwój środowiskowych form pomocy, w tym: niespokrewnionych z dzieckiem zawodowych rodzin zastępczych, tworzenie rodzinnych domów dziecka, utworzenie pogotowia rodzinnego, tworzenie świetlic terapeutycznych,
- 6/ przekształcenie placówek opiekuńczo-wychowawczych w placówki wielozadaniowe,
- 7/ harmonizacja i zintegrowanie współpracy instytucji w działaniach na rzecz przeciwdziałaniu zjawiskom patologii wśród dzieci i młodzieży,
- 8/ organizowanie pozainstytucjonalnych placówek pobytu dziennego zapewniających dzieciom i młodzieży różnorodnych form organizowania czasu wolnego.

Partnerzy – współrealizatorzy programu: PCPR, samorząd powiatowy, policja, sąd ds. nieletnich, miejskie i gminne służby pomocy społecznej, placówki edukacyjne dla nauczycieli, placówki służby zdrowia, PUP, pracodawcy, organizacje pozarządowe, media lokalne.

Źródła finansowania: budżet powiatu, środki własne organizacji pozarządowych, budżety gminne, inne.

Powiatowy program opieki nad dzieckiem i rodziną jest elementem budowania spójnego lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną.

Efekty i główne korzyści wdrożenia programu:

- 1/ stworzenie dzieciom bezpiecznych warunków życia i zapobieżenie nieuzasadnionemu rozdzielaniu dzieci od rodziców,

- 2/ wyrównanie deficytów rozwojowych dzieci, w tym deficytów edukacyjnych,
- 3/ stworzenie warunków do ich prawidłowego rozwoju psychicznego a także przygotowanie dzieci do pełnienia zadań i ról społecznych,
- 4/ poprawa funkcjonowania emocjonalnego i sprawności fizycznej,
- 5/ przygotowanie dzieci do podejmowania odpowiedzialności za własne postępowanie oraz nauka samodzielności w życiu i nabycie umiejętności współdziałania z innymi,
- 6/ zapobieganie umieszczaniu dzieci w placówkach instytucjonalnych,
- 7/ udzielanie pomocy osobom znajdującym się w sytuacjach zagrożenia spowodowanego przeżywanym kryzysem rodzinnym, osobistym, rozwojowym, egzystencjonalnym lub losowym,
- 8/ zahamowanie dynamiki wzrostu niedostosowania społecznego i demoralizacji wśród dzieci i młodzieży,
- 9/ stworzenie szansy do trwalszych i pozytywnych zmian oraz lepsze usamodzielnienie dla pełnoletnich wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- 10/ aktywizacja osób i rodzin w zakresie poszukiwania pracy celem ograniczenia negatywnych skutków bezrobocia.

Program realizowany jest od 2000 roku i winien być kontynuowany gdyż budowa lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną nie została zakończona.

Integralną częścią Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych są programy powiatowe wdrożone do realizacji na terenie powiatu i przyjęte w drodze odrębnych uchwał przez Radę Powiatu w Krasnymstawie.

ROZDZIAŁ VIII.

POWIATOWY PROGRAM PROMOCJI ZATRUDNIENIA ORAZ AKTYWIZACJI LOKALNEGO RYNKU PRACY NA LATA 2005 – 2013.

1. Wprowadzenie.

Powiatowy Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2005 – 2013 został opracowany przez Powiatowy Urząd Pracy w Krasnymstawie. Zawarte w opracowaniu cele i zakres działania wynikają z diagnozy obrazującej sytuację na powiatowym rynku pracy.

Realizacja określonych działań powinna w znaczny sposób:

- zwiększyć konkurencyjność sektora małych i średnich przedsiębiorstw,
- ograniczyć negatywne skutki pozostawania bez pracy, zwłaszcza wśród młodzieży, mieszkańców wsi i długotrwale bezrobotnych,
- wyrównać szanse w znalezieniu zatrudnienia przez kobiety oraz promować zatrudnienie kobiet w zawodach technicznych i związanych z wykorzystaniem najnowszych technologii,
- zwiększyć liczbę nowych miejsc pracy,
- podnieść poziom wykształcenia społeczeństwa,
- wpłynąć na zmiany kierunków szkół poprzez dostosowanie ich do potrzeb współczesnego rynku pracy oraz rozwijać i promować wszelkie formy kształcenia ustawicznego,
- przygotować do realizacji projektów związanych z wdrażaniem Europejskich Funduszy Strukturalnych.

Program ten jest zbieżny ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006 – 2020 oraz Studium Lokalnego Potencjału Gospodarczego – Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Krasnostawskiego na lata 2004 – 2013 określającymi główne kierunki działań do 2013 roku.

2. Ogólne informacje o bezrobociu.

Bezrobocie w Polsce jest zjawiskiem stosunkowo nowym. Ujawniło się bowiem w 1989 roku wraz ze zniesieniem państwowej kontroli cen i dotacji do cen żywności. Do wzrostu bezrobocia przyczyniło się też zahamowanie eksportu do krajów RWPG (Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej), konkurencja importowanych dóbr zmniejszająca popyt na towary krajowe oraz różnego rodzaju przeszkody uniemożliwiające szybkie przystosowanie się państwowych przedsiębiorstw do nowych warunków. Liczba bezrobotnych zwiększała się również z powodu wyżu demograficznego, gdyż liczniejsze roczniki młodzieży wchodziły na rynek pracy i wzrosła liczba ludności w wieku produkcyjnym. Jednak za główną przyczynę bezrobocia uważa się nałożenie nowych stosunków rynkowych na starą strukturę gospodarczą i rządzące w niej mechanizmy. Inną cechą charakterystyczną bezrobocia w Polsce jest to, że ubożenie bezrobotnych

zaczyna się od niższego poziomu zamożności niż w krajach Europy Zachodniej. Tragiczna sytuacja materialna ludzi pozbawionych pracy jest często związana z długotrwałością bezrobocia. Osoby nie mające prawa do zasiłku zwykle stają się podopiecznymi ośrodków pomocy społecznej.

Bezrobocie we współczesnych warunkach społeczno-gospodarczych występuje w wielu formach, ma wiele wymiarów i aspektów ekonomicznych i społecznych. Zjawisko bezrobocia jest jednym z najtrudniejszych problemów współczesnego rynku pracy. Bezrobocie stało się jedną z najbardziej palących kwestii społecznych. Skala tego zjawiska jest problemem trudnym i bardzo dotkliwym, poszerza bowiem rozmiar ubóstwa i stwarza poczucie degradacji społecznej.

Znaczenie pracy w życiu człowieka jest częstym przedmiotem badań i naukowej refleksji, a mimo to wiedza nasza na ten temat wykazuje liczne braki. Owe braki spowodowane są przede wszystkim tym, że zagadnienie pracy jest bardzo skomplikowane wymaga analizy na różnych płaszczyznach i pod różnymi kontami widzenia. Należy wziąć pod uwagę zróżnicowanie psychiczne i społeczne ludzi, uwarunkowania genetyczne i kulturowe, poziom wykształcenia, doświadczenie życiowe, przynależność klasową i warstwową a zatem ogólną wiedzę z zakresu psychologii, socjologii i ekonomii.

Dodatkowa trudność, jaka wynika przy analizie zagadnienia pracy, to procesy ciągłych zmian społecznych i politycznych, jakie dokonują się w kraju, a w głównej mierze następstwa postępu technicznego i przeobrażeń ustrojowych.

Obecnie rolę pracy w życiu społeczeństwa bardzo często rozpatruje się w powiązaniu ze zjawiskiem bezrobocia. Wynika to w głównej mierze z tego, że bezrobocie jest od kilku lat aktualnym problemem w skali kraju. W związku z narastaniem tego zjawiska, praca jako forma zarobkowa i dająca ludziom środki do życia zyskała na znaczeniu, dzięki czemu wzrosła jej wartość.

W wielu publikacjach, jakie ukazały się w ciągu kilku ostatnich lat, poruszany jest ów temat bardzo szeroko i często też zainteresowanie problemem pracy i bezrobocia wykazują dziennikarze na łamach gazet i czasopism.

Wyścig za pracą, jaki ma miejsce obecnie, prowadzi do silnej rywalizacji w naszym społeczeństwie, a szanse na zwycięstwo mają tylko ci, którzy potrafią pokonać wymagający rynek pracy.

XXI wiek będzie (jest) wiekiem postępu, technicznych innowacji, rewolucji w życiu społecznym i gospodarczym, nowych możliwości. Niestety dziedziczy on również stare problemy, czyli bezrobocie. Obecna dekada może być dekadą ludzi bez pracy. Problemy z zatrudnieniem w Argentynie (po upadku finansów państwa), w USA (po akcjach terrorystycznych 11 września), czy dość jednak wysokie bezrobocie w Unii Europejskiej (średnia 10,2% dla krajów

z takim potencjałem cywilizacyjnym, to dużo).

Nas najbardziej dotyczą ogromne problemy polskiego rynku pracy. W niektórych powiatach naszego kraju co trzecia osoba czynna zawodowo pozostaje bez pracy. Bezrobocie rośnie w Polsce zresztą od kilku lat. W 1990 r. bez pracy pozostawało 591 tys. osób, a dziś już prawie sześć razy więcej! Co gorsza, ponad 50% bezrobotnych w 2004 r. to były osoby, które nie przekroczyły 35 roku życia. Nawet zdobycie wyższego wykształcenia nie jest już gwarancją znalezienia zatrudnienia a oferta edukacyjna uczelni bardzo często rozmija się z potrzebami dzisiejszego i jutrzejszego rynku pracy. Dodatkowo wpływ na sytuację rynku pracy ma fakt, że w wielu gałęziach przemysłu wzrost wydajności pracy osiąga poziom 60-80%, a skrajnych przypadkach nawet ponad 400%. Większa wydajność pracowników i niski w ostatnich latach wzrost gospodarczy powodują, że spada liczba dostępnych miejsc pracy. W 1997 roku było ich w Polsce 15,31 miliona, a w 2001 roku 14,04 miliona.

Co więcej Polska będąc krajem wielkiego bezrobocia jest również krajem wielkiej niekompetencji. To, co może zaoferować bezrobotny bardzo często niestety rozmija się z oczekiwaniami pracodawców, sami pracodawcy zaś narzekają, że trudno jest im znaleźć odpowiednich kandydatów do pracy.

Dlatego studia trzeba traktować jako szansę na zdobycie kompetencji, oczywiście tych kompetencji, na które jest i będzie zapotrzebowanie na rynku pracy oraz jako okazję do zdobycia umiejętności ciągłego uczenia się, ponieważ jedynie ono zapewni pracownikowi stałe źródło dopływu niezbędnych kwalifikacji.

Niestety trzeba jednak pamiętać, że pracodawcy zwykle krytycznie oceniają przygotowanie absolwentów uczelni do pracy i wyraźnie wskazują, że rozdział między oczekiwaniami rynku pracy a ofertą szkół wyższych jest w obecnej Polsce niebezpiecznie duży.

Reasumując, to nie dyplom, nawet najlepszej uczelni w kraju, jest przepustką do „państwa” pracy, tą przepustką są współcześnie adekwatne kompetencje.

Województwo lubelskie, a co za tym idzie powiat krasnostawski ze względu na brak ośrodka regionalnego o znaczeniu krajowym oraz duży udział rolnictwa w strukturze rynku pracy charakteryzuje się bardzo specyficzną sytuacją na rynku pracy. Jego reakcja na integrację może okazać się bardzo silna. Próba określenia tejże reakcji oparta została na analizie czterech zmiennych: średniego salda migracji, udziału pracujących w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybołówstwie, udziału bezrobotnych zarejestrowanych w ludności zawodowo czynnej oraz udziału pracujących w sektorze publicznym.

W zakresie sytuacji na rynku pracy województwo lubelskie, a co za tym idzie powiat krasnostawski zaliczone zostało do grupy regionów charakteryzujących się, ujemnym

saldem migracji, wysokim odsetkiem pracujących w rolnictwie, przeciętnym poziomem bezrobocia i bardzo niskim odsetkiem pracujących w sektorze publicznym.

Rynek pracy jako kategoria ekonomiczna należy do najważniejszych segmentów gospodarki rynkowej. Praca, kwalifikacje pracowników, przedsiębiorczość i kreatywność ludzi przesądzają w głównej mierze o efektach gospodarki. Mechanizm rynku pracy powinien zapewnić możliwie optymalne dopasowanie zasobów pracy do potrzeb gospodarki w ujęciu branżowym i przestrzennym. Cel ten może być realizowany głównie za pomocą polityki płac.

Gospodarki rynkowej nie można budować bez rynku pracy, który stanowi najistotniejszy jej segment. Musi on funkcjonować obok takich rynków jak rynek pieniądza, towarów, usług, wartości majątkowych. Ponadto rynek pracy musi być mocno z nimi powiązany: nie ma bowiem towarów i usług bez pracy, a należności za pracę bez pieniędzy, czy też miejsc pracy bez inwestycji i majątku wytwórczego. Dlatego rynku pracy nie wolno traktować automatycznie i sprowadzać do rejestracji stanu podaży i popytu siły roboczej. Nie można go też oddawać swobodnej grze sił rynkowych. Występują na nim partnerzy, którzy nie tylko uczestniczą w życiu gospodarczym, ale są podmiotami na scenie życia politycznego jako wyborcy, członkowie partii politycznych, sponsorzy itd. Z tych właśnie przyczyn bierze się szczególne zainteresowanie władz państwowych rynkiem pracy.

Oddziaływanie władz państwowych na rynek pracy ma za zadanie osiągnięcie celów, tj. redukcję bezrobocia, likwidację ubóstwa, wypełnianie luki zatrudnieniowej, oddziaływanie bezrobocia na inflacji i reorientowanie instytucji rynku pracy.

Rynek pracy należy do jednej z najważniejszych kategorii ekonomicznych i choć nie różni się od innych rynków, to występowanie czynnika ludzkiego stawia go w roli priorytetowej. Bez względu na sposób rozumienia rynku pracy przedmiotem transakcji jest świadczenie pracy a także ściśle z nią związana płaca, warunki pracy i czas pracy. Efektem zderzenia trzech wielkości powinno być pełne wykorzystanie kwalifikacji pracowniczych, oraz optymalne dostosowanie ludzi i pracy, wykorzystanie zarówno czasu pracy osób zatrudnionych jak i rozmieszczenie zasobów pracy pomiędzy różne sfery i działy gospodarki.

3. Diagnoza powiatowego rynku pracy.

Bezrobocie w powiecie krasnostawskim podobnie jak w całej Polsce charakteryzuje się dwoma najważniejszymi cechami: ma charakter długotrwały co oznacza, że największy udział w ogólnej liczbie bezrobotnych stanowią osoby zarejestrowane ponad

12 miesięcy oraz dotyczy ludzi młodych, co oznacza, że największa liczba bezrobotnych znajduje się w wieku do 24 lat. Rolniczy charakter powiatu na pewno nie ułatwia działań ukierunkowanych na łagodzenie skutków bezrobocia jak też w sposób trwały nie przyczynia się do tworzenia trwałych miejsc pracy w rolnictwie. Obserwuje się natomiast trwały odpływ bezrobotnych ze wsi do miasta w celu podjęcia pracy poza rolnictwem. Niewątpliwie ma na to również wpływ ogólnie zła sytuacja w rolnictwie.

3.1. Charakterystyka gmin i miasta Krasnystaw.

Z dniem 01.01.1999 r. na skutek wejścia w życie reformy administracyjnej kraju nastąpiła przemiana Rejonowego Urzędu Pracy (RUP) w Krasnymstawie na Powiatowy Urząd Pracy (PUP). W związku z powyższym zmianie uległa ilość gmin, podlegająca pod powiat krasnostawski.

RUP w Krasnymstawie zasięgiem działania obejmował pięć gmin: Kraśniczyn, Siennica Różana, Łopiennik Górny, Wojsławice, Krasnystaw oraz miasto Krasnystaw. Natomiast PUP obejmuje swoim zasięgiem 11 gmin. Poza wymienionymi dodatkowe gminy to: Rejowiec, Izbica, Gorzków, Rudnik, Żółkiewka i Fajslawice. Odeszła natomiast gmina Wojsławice. Łączna powierzchnia powiatu wynosi 1 137,9 km², co stanowi 4,53% całego województwa lubelskiego. Miasto Krasnystaw liczy 19 704 mieszkańców. Ogólna liczba mieszkańców powiatu wynosi 78,1 (łącznie z miastem Krasnystaw) – wg stanu na koniec 2002 roku / dane uzyskane ze zbioru spisu powszechnego /.

Problem bezrobocia w powiecie, uwarunkowany jest zaludnieniem, na co wpływ ma występująca tu migracja ludności ze wsi do miast. Zebrane dane statystyczne świadczą o tym, że w okresie ostatnich kilku lat, do miasta napływało rocznie około 300 osób, w tym około 250 ze wsi. Kierunek tej migracji, podobnie jak w całym kraju, związany jest z nadzieją na szansę znalezienia pracy w rozwijającej się tam działalności przemysłowej i handlowej, decydującej o większych możliwościach zarobkowych.

W powiecie krasnostawskim było 45 119 osób czynnych zawodowo, z czego 12 736 osób to zatrudnieni poza rolnictwem a 31 921 pracuje w rolnictwie. Jak widać powiat krasnostawski jest powiatem typowo rolniczym, ponieważ 71,4% osób zawodowo czynnych znajduje zatrudnienie w rolnictwie.

W porównaniu do danych liczbowych z końca 2002 roku – ogólna liczba mieszkańców poszczególnych gmin powiatu uległa nieznacznym zmianom i przedstawia się jak w tabeli 1.

Tabela 1. Ludność powiatu krasnostawskiego wg gmin – stan na 31.12.2004 r.

Lp.	Gmina	Ogółem	Zawodowo czynni	%
1.	Miasto Krasnystaw	19 599	12 654	64,2
2.	Gmina Krasnystaw	9 221	5 467	59,3
3.	Gmina Kraśniczyn	4 393	2 362	53,8
4.	Gmina Łopiennik Górny	4 453	2 377	53,4
5.	Gmina Rejowiec	6 966	4 052	58,2
6.	Gmina Siennica Różana	4 466	2 494	55,8
7.	Gmina Izbica	9 157	5 185	56,6
8.	Gmina Gorzków	4 198	2 291	54,6
9.	Gmina Rudnik	3 647	1 938	53,1
10.	Gmina Żółkiewka	6 303	3 354	53,2
11.	Gmina Fajslawice	5 166	2 945	57,0
Ogółem powiat		77 569	45 119	58,2

Źródło: www.stat.gov.pl – Bank Danych Regionalnych

Dominującą własnością na terenie powiatu jest własność indywidualna, która stanowi 77,56 % ogółu powierzchni powiatu, natomiast użytki rolne gospodarstw indywidualnych stanowią 90,86 % tej powierzchni. W omawianych gminach produkcja rolnicza skupia się głównie w gospodarstwach indywidualnych. Głównym źródłem dochodów jest więc rolnictwo. Urodzajne gleby sprzyjają rozwojowi tej gałęzi produkcji. Powiat krasnostawski odznacza się dużym zróżnicowaniem gleb. Występują tu wszystkie typy gleb właściwych dla terenów nizinnych i wyżynnych Polski, których wytworzenie się było i jest związane z naturalnym zbiorowiskiem roślinnym tego obszaru. Większość gleb w powiecie zaliczana jest do II–IV klasy. Dominują średnie indywidualne gospodarstwa rolne o powierzchni od 5 do 10 ha, w których aktualnie nie występuje istotna przewaga określonego rodzaju produkcji rolnej. W ubiegłych dekadach duży udział miały uprawy chmielu i ziemniaków. Obecnie oprócz zbóż uprawia się głównie tytoń i buraki cukrowe, co podyktowane jest faktem, że sprzedaż tych produktów nie sprawia większych trudności. W pobliżu zlokalizowane są Fermentownia Tytoniu, Cukrownia i Elewatory Zbożowe. W produkcji zwierzęcej, dominuje chów bydła mlecznego, trzody chlewnej. Rolnicy często utrzymują jeszcze konie, choć ich pogłowie systematycznie spada na skutek mechanizacji w rolnictwie.

Na terenie powiatu prowadzi działalność kilka dużych przedsiębiorstw. Jednym z nich jest *Cersanit I Sp. z o.o.* Przedmiotem działalności tej spółki jest produkcja ceramicznych wyrobów sanitarnych oraz handel i usługi w tej branży. Zakład jest jednym z największych producentów tego typu asortymentu w kraju. Wyroby są także eksportowane do Francji, Niemiec, Danii, Litwy i Estonii. Służby personalne nie chcą udzielać informacji na temat wielkości zatrudnienia w zakładzie, w latach poprzednich zatrudnienie sięgało około 700 osób.

Inną jednostką jest Zakład Przemysłu Odzieżowego „*CORA-TEX*”. Szyje ubiory i okrycia damskie z przeznaczeniem na rynek krajowy i na eksport. Zatrudnia ponad 650 osób.

Kolejnym zakładem jest *Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska*. Produkuje on artykuły mleczarskie na rynek krajowy i na eksport. Jest liderem w tej branży, uhonorowanym wieloma wyróżnieniami na targach artykułów spożywczych. Zatrudnia prawdopodobnie około 400 osób (służby personalne nie ujawniają wielkości zatrudnienia w zakładzie).

Dużym zakładem pracy jest również *Cukrownia Krasnystaw*, która jest jednym z największych zakładów tego typu w Polsce. Zatrudnia ona na stałe około 560 osób, zaś w okresie produkcyjnym daje zatrudnienie dodatkowo 300 pracownikom sezonowym.

Istniejące i działające na terenie miasta Krasnystaw *Państwowe Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej* zatrudnia obecnie 206 osób i świadczy usługi przewozowe osób i towarów na terenie całego kraju i Europy.

Mniejszymi zakładami są: *KARTONEX Sp. z o.o.* produkujący opakowania tekturowe, prowadzący usługi poligraficzne, motoryzacyjne i dziewiarskie. Jest Zakładem Pracy Chronionej zatrudniającym 133 osoby / 2003 r. – 155 /. Zakłady Tytoniowe w Lublinie – *Fermentownia Tytoniu* w Krasnymstawie. Produkuje tytoń przemysłowy i zatrudnia około 100 osób.

Liczba zawodowo czynnych w stosunku do ogółu ludności jest zróżnicowana w poszczególnych gminach i waha się w granicach od 64,2% w mieście Krasnystaw do 53,1% w gminie Rudnik. Średnio odsetek zawodowo czynnych w powiecie krasnostawskim wynosi 58,2%, z czego w 8 gminach jest on niższy od średniej, w 2 gminach jest wyższy, a w 1 gminie taki sam.

3.2. Sytuacja na rynku pracy w powiecie krasnostawskim.

Zmiany, jakie przeżyła gospodarka Polski po przejściu z systemu gospodarki centralnie planowanej do rynkowej spowodowały narastanie zjawiska bezrobocia. Wiele firm i przedsiębiorstw upadło, inne redukowały swoją działalność zwalniając część załóg.

Na terenie powiatu krasnostawskiego nie było dużych nieopłacalnych zakładów przemysłu ciężkiego, dzięki czemu nie odnotowano na tym terenie masowych zwolnień grupowych, które były i są odnotowywane na terenach wysoko uprzemysłowionych. Mimo to, część zakładów zredukowała swoje zatrudnienie, by stać się konkurencyjnymi wobec innych i istnieć na rynku. Przykładem są Fermentownia Tytoniu, Cukrownia Krasnystaw oraz Zakłady Przemysłu Odzieżowego CORA-TEX, które na początku lat 90-tych zwolniły po około 20 % swoich załóg, aby szukać swoich szans w prywatyzacji zakładów.

Po roku 1992 sytuacja zaczęła się poprawiać. Powstawały nowe, często bardzo małe zakłady pracy, coraz więcej osób zaczęło prowadzić działalność usługową. Tendencja malejącego bezrobocia utrzymała się do 1996 roku. W kolejnych dwu latach poprzedzających bezpośrednio wprowadzenie reformy administracyjnej kraju poziom bezrobocia w mieście Krasnystaw ciągle rósł osiągając stan 1 081 osób (w tym 568 kobiet) na dzień 31.12 1998 r.

Z dniem 01.01.1999 r. miasto Krasnystaw zostało miastem powiatowym, w związku z czym zwiększeniu uległa ilość gmin podlegających pod Powiatowy Urząd Pracy. Reforma administracyjna kraju w sposób natychmiastowy uwidoczniła problem bezrobocia na terenie nowo powstałego powiatu krasnostawskiego. Liczba bezrobotnych w powiecie krasnostawskim wzrosła do 5 142 osób, w tym 2 562 kobiety (31.12.1999 r.)

Tak dramatyczny wzrost bezrobocia spowodowany był kilkoma czynnikami:

- wzrosła liczba gmin podlegających pod władze powiatowe, a co za tym idzie wzrosła liczba ludności;
- masowo rejestrowały się jako bezrobotne osoby, które do tej pory nie pracowały z własnego wyboru;
- rejestrowały się kobiety nie pracujące zawodowo, a wykonujące zawód gospodyni domowej;
- konieczność posiadania uprawnień do bezpłatnej opieki zdrowotnej, a prawo do tego świadczenia daje status bezrobotnego zarejestrowanego w PUP;
- likwidacja stanowisk pracy w upadających zakładach pracy.

Liczbę bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Krasnymstawie wg miast i gmin w latach 1999-2005 przedstawia Tabela 2.

Tabela 2. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Krasnymstawie wg miast i gmin w latach 1999-2005

Lp.	Miasto/Gmina	1999		2000		2001		2002		2003		2004		30.06.2005	
		ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety
1.	M. Krasnystaw	1451	741	1571	797	1690	845	1780	872	1711	845	1687	794	1657	823
2.	G. Krasnystaw	574	303	628	327	687	349	741	341	700	332	721	350	671	348
3.	G. Kraśniczyn	262	125	293	144	290	148	329	156	313	140	310	147	298	142

4.	G. Łopiennik Górny	288	125	273	142	296	133	295	126	297	136	284	123	262	107
5.	G. Siennica Różana	268	151	294	165	321	172	317	170	297	165	301	169	303	170
6.	G. Izbica	782	379	810	395	880	406	863	400	299	140	297	142	787	404
7.	G. Gorzków	184	91	204	101	240	107	261	117	233	105	234	98	212	104
8.	G. Rudnik	212	97	231	112	246	117	265	124	889	404	863	429	245	123
9.	G. Żółkiewka	331	158	353	169	380	178	445	207	706	345	750	353	372	175
10.	G. Fajslawice	213	118	233	130	257	138	280	122	261	124	265	133	300	147
11.	G. Rejowiec	577	274	615	305	645	322	698	343	435	193	407	193	718	362
Razem		5142	2562	5505	2787	5932	2915	6274	2978	6141	2929	6119	2931	5825	2905

Źródło: Dane z PUP Krasnostaw, Samodzielne st. ds. informatyki i statystyki.

Obserwowany jest tu stały wzrost liczby bezrobotnych od 5142 osób w 1999 r. do 6 274 osób w 2002 r., a następnie spadek w połowie roku 2005 r. do 5 825 osób. Ma to swe odzwierciedlenie w zauważalnym ożywieniu na lokalnym rynku pracy, ale aby formułować takie wnioski należy poczekać do końca 2005 r. Sezonowość produkcji (cukrownia, fermentownia, gospodarstwa sadownicze) powoduje zauważalny wzrost liczby bezrobocia pod koniec roku, kiedy to wracają osoby, które podjęły okresowe zatrudnienie. Jednakże należy stwierdzić, że stały znaczny wzrost bezrobocia, który miał miejsce do 2004 r. (kiedy to stopa bezrobocia była najwyższa w historii – 19,1%) został zatrzymany i obserwuje się niewielki jego spadek w kolejnych okresach.

Ważnym wskaźnikiem służącym do porównania wielkości bezrobocia jest stopa bezrobocia. Stopa bezrobocia jest to odsetek siły roboczej pozostającej bez pracy, lecz szukającej jej i deklarującej chęć podjęcia pracy w stosunku do wszystkich osób zawodowo czynnych poza rolnictwem.

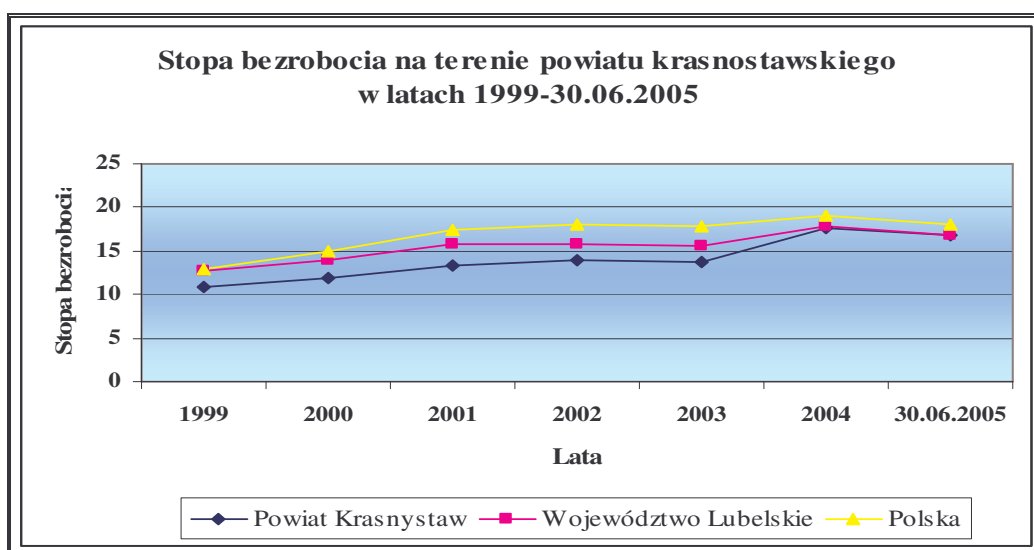
Tabela 3. Stopa bezrobocia na terenie powiatu krasnostawskiego w latach 1999-2005

Wyszczególnienie	Stopa bezrobocia w latach (%)						
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	30.06.2005
Powiat Krasnostaw	10,9	11,9	13,4	14,0	13,8	17,6	16,8
Województwo Lubelskie	12,8	14,0	15,7	15,8	15,5	17,8	16,8
Polska	13,0	15,0	17,5	18,1	17,8	19,1	18,0

Źródło: Dane z PUP Krasnystaw, Samodzielne st. ds. informatyki i statystyki.

Na koniec czerwca 2005 roku bezrobotni zarejestrowani w powiatowych urzędach pracy na terenie województwa lubelskiego stanowili 16,8% liczby ludności zawodowo aktywnej. Wskaźnik ten jest niższy w naszym województwie o 1,2 pkt. od wskaźnika krajowego, który wynosił 18,0%. W powiecie krasnostawskim ten wskaźnik jest taki sam jak w całym województwie.

Wykres 1. Stopa bezrobocia na terenie powiatu krasnostawskiego w latach 1999- 30.06.2005.

Źródło: Dane z PUP Krasnystaw

Na podstawie tych danych można stwierdzić, że dynamika stopy bezrobocia w powiecie krasnostawskim wykazuje do końca 2004 r. tendencję wzrostową, ale jest na poziomie niższym niż w województwie i kraju. W pierwszym półroczu 2005 r. zauważalny jest spadek o ponad 1%.

3.3. Struktura wiekowa bezrobotnych.

Duże znaczenie w realizacji polityki zatrudnienia ma wiek bezrobotnych. W całym analizowanym okresie proporcje między poszczególnymi grupami wiekowymi bezrobotnych w powiecie krasnostawskim w zasadzie nie uległy zmianom. Rozmiary bezrobocia określa struktura ludności wg wieku.

Tabela 4. Struktura bezrobocia w powiecie krasnostawskim wg wieku w latach 1999-2005

Wiek bezrobotnych	1999		2000		2001		2002		2003		2004		30.06..2005	
	Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób		Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób	%
15-17 lat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18-24 lata	2147	41,7	2175	39,5	2228	37,6	2340	37,3	2094	34,1	1964	32,1	1777	30,5
25-34 lata	1439	28,0	1564	28,4	1785	30,1	1876	29,9	1913	31,2	1987	32,5	1881	32,3
35-44 lata	975	19,0	1046	19,0	1080	18,2	1105	17,6	1111	18,1	1102	18,0	1064	18,3
45-54 lata	530	10,3	664	12,1	762	12,8	856	13,6	905	14,7	931	15,2	934	16,0
55-59 lat	42	0,8	47	0,8	65	1,1	86	1,4	98	1,6	115	1,9	148	2,5
60 lat i więcej	9	0,2	9	0,2	12	0,2	11	0,2	20	0,3	20	0,3	21	0,4
RAZEM	5142	100,0	5505	100,0	5932	100,0	6274	100,0	6141	100,0	6119	100,0	5825	100,0

Źródło: Dane z PUP Krasnystaw, Samodzielne st. ds. informatyki i statystyki.

Analizując powyższe dane należy zauważyć, że udział osób bezrobotnych w przedziale wiekowym 18-24 lata ulega systematycznemu zmniejszaniu od 41,7% w 1999 r. do 30,5% w 2005 r. Nie oznacza to jednak systematycznego zmniejszania się liczby osób młodych rejestrujących się w urzędzie pracy z uwagi na poprawę sytuacji na rynku pracy, ale faktu, że obecnie niż demograficzny trafia na rynek pracy stąd liczba tych osób jest niższa natomiast bezrobocie wśród młodzieży ma charakter trwały, a udział bezrobotnych w następnym przedziale wiekowym (25-34 lata) systematycznie się zwiększa od 28% w 1999 r. do 32,3% w 2005 r.

Tabela 5. Struktura bezrobocia w gminach powiatu krasnostawskiego wg wieku na dzień 30.06.2005 r.

Gmina	Wiek						
	15 – 17 lat	18 – 24 lata	25 – 34 lata	35 – 44 lata	45 – 54 lata	55 – 59 lat	60 – 64 lata
Miasto Krasnystaw	0	443	498	313	350	46	7
Gmina Krasnystaw	0	215	246	103	91	15	1
Gmina Kraśniczyn	0	99	99	49	38	12	1
Gmina Łopiennik Górny	0	72	98	51	34	6	1
Gmina Siennica Różana	0	95	98	60	43	6	1
Gmina Fajslawice	0	121	92	49	32	6	0
Gmina Gorzków	0	94	68	23	21	5	1
Gmina Izbica	0	262	250	137	107	28	3
Gmina Rejowiec	0	160	215	184	144	13	2
Gmina Rudnik	0	99	99	27	15	4	1
Gmina Żółkiewka	0	117	118	68	59	7	3
Razem	0	1777	1881	1064	934	148	21

Źródło: Dane z PUP Krasnystaw, Samodzielne st. ds. informatyki i statystyki.

Najmniejszy odsetek bezrobotnych stanowili ludzie starsi powyżej 55 roku życia. Są to ludzie mający pracę ze względu na swoje doświadczenie zawodowe, staż pracy, zaś wiekowo są blisko okresu emerytalnego. Niewątpliwie jest im łatwiej utrzymać dotychczasowe miejsce pracy aniżeli młodym ludziom ją znaleźć. Jest to równoznaczne z tym, że w następnych latach będą rosły

zasoby pracy, gdyż młodzież będzie osiągać wiek produkcyjny i tym samym w coraz większym stopniu wkraczać na rynek pracy. Większą szansę na rynku pracy mają i będą mieli niewątpliwie ludzie młodzi i wykształceni.

W chwili obecnej młodzi bezrobotni często postawieni są przed koniecznością zmiany wyuczonego zawodu, nawet wówczas, gdy jeszcze w nim nie pracowali. Najczęściej na taką zmianę decydują się osoby, które nie ukończyły 22 roku życia, gdyż to właśnie oni mają największe szanse na współczesnym rynku pracy. Jest to w dużej mierze związane z niedostatecznie ukierunkowanym na potrzeby rynku pracy systemem szkolnictwa. Poza tym ludzie młodzi, którzy po ukończeniu nauki nie trafiają na rynek pracy stają się z czasem biernymi i mało operatywnymi kandydatami na długotrwale bezrobotnych. Sytuacja taka jest bardzo niekorzystna również dla gospodarki. Nakłady finansowe z budżetu ponoszone na szkolnictwo nie zwracają się poprzez produktywną pracę absolwentów szkół. Bierna postawa na rynku pracy z czasem prowadzi do całkowitej utraty aktywności, poczucia własnej wartości, a w konsekwencji do różnych przejawów zachowań patologicznych, szczególnie na wsi i w dużych miastach.

3.4. Struktura wykształcenia bezrobotnych.

Sytuacja bezrobotnych w powiecie krasnostawskim pod względem poziomu wykształcenia przedstawia się niekorzystnie. Największą grupę wśród zarejestrowanych stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, średnim zawodowym i podstawowym. W całym badanym okresie te trzy grupy bezrobotnych stanowiły przeważającą część ogółu bezrobotnych. Najmniejszą grupę stanowili bezrobotni posiadający wykształcenie wyższe. Rozpatrując strukturę wykształcenia bezrobotnych zauważamy, że najgorsza sytuacja występuje w grupie osób z wykształceniem zawodowym. Ludzie z tym wykształceniem stanowią prawie 29% ogółu bezrobotnych na półroczu 2005 roku. W szczególności przeważają tu zawody takie jak robotnicy produkcji wyrobów włókienniczych i odzieżowych, mechanicy maszyn i urządzeń oraz kowale i ślusarze, a więc zawody mało pożądane na rynku pracy.

Tabela 6. Struktura bezrobocia na terenie powiatu krasnostawskiego wg wykształcenia w latach 1999-2005.

Wykształcenie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	30.06.2005
---------------	------	------	------	------	------	------	------------

	ogółem	w tym kobiet	ogółem	w tym kobiet	ogółem	w tym kobiet	ogółem	w tym kobiet	ogółem	w tym kobiet	ogółem	w tym kobiet	ogółem	w tym kobiet
Wyższe	109	72	145	99	221	152	323	216	354	236	407	273	358	252
Policealne i średnie zawodowe	1384	844	1513	938	1706	986	1723	935	1704	922	1741	931	1693	944
Średnie ogólnokształcące	314	261	378	305	443	357	496	383	486	360	481	357	471	348
Zasadnicze zawodowe	2021	883	1962	848	1969	809	2026	803	1893	751	1798	720	1669	703
Gimnazjum i poniżej	314	502	507	97	593	11	706	41	704	60	1692	650	1634	658
Razem	142	562	505	787	932	915	274	978	141	929	6119	2931	5825	2905

Źródło: Dane z PUP Krasnystaw, Samodzielne st. ds. informatyki i statystyki.

Zła sytuacja występuje również w grupie osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym i zawodowym (35,8% ogółu bezrobotnych w powiecie, przy 33,0% w całym województwie lubelskim i 27,5% w kraju).

W tej grupie najwięcej osób bezrobotnych posiada zawód technika, technika rolnictwa i leśnictwa oraz pracownika ds. finansowo-statystycznych.

Największe szanse na znalezienie pracy mają osoby z wykształceniem wyższym. Są to osoby najczęściej poszukiwane na rynku pracy ale z konkretnym zawodem. Największy procent bezrobotnych z wykształceniem wyższym stanowią nauczyciele i specjaliści z zakresu szkolnictwa, specjaliści nauk przyrodniczych, absolwenci akademii rolniczych oraz specjaliści nauk społecznych. Zauważalny znaczny udział bezrobotnych z wykształceniem wyższym w ogólnej tej liczbie od 2,1% w 1999 r. do 6,1% w 2005 r. nie świadczy o wzroście liczby absolwentów szkół wyższych, bowiem w statystykach urzędu pracy za osoby z wyższym wykształceniem liczone są również te, które ukończyły studia licencjackie nie posiadające tytułu magistra. Jednak należy ocenić pozytywnie, każdą inicjatywę podejmowaną przez ludzi bezrobotnych dotyczącą podwyższania swoich kwalifikacji oraz poziomu wykształcenia.

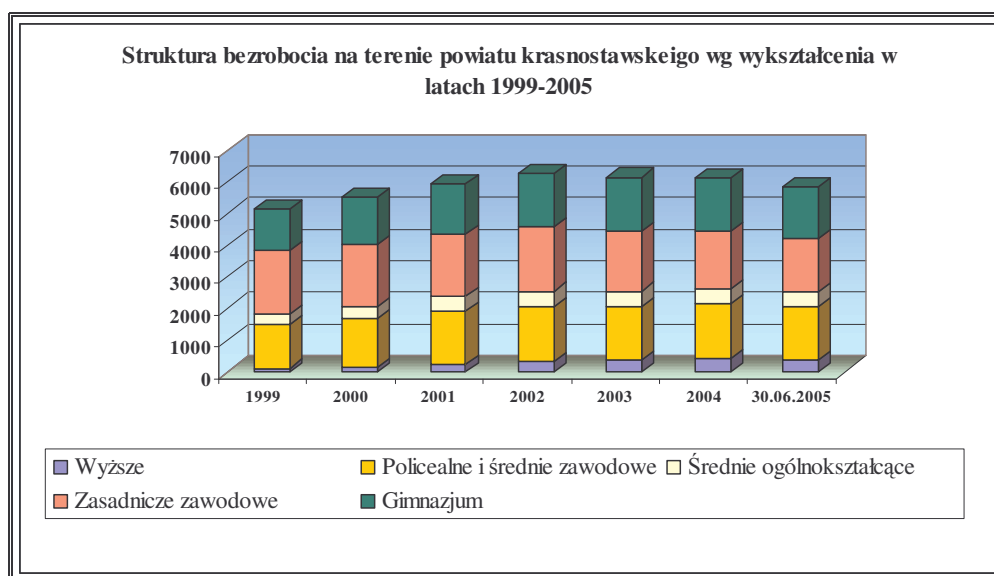
Tabela 7. Struktura bezrobocia w gminach powiatu krasnostawskiego wg wykształcenia na dzień 30.06.2005 r.

Gmina	Wykształcenie				
	wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjum i poniżej
Miasto Krasnystaw	141	540	168	404	404
Gmina Krasnystaw	44	184	55	209	179
Gmina Kraśniczyn	10	88	14	98	88
Gmina Łopiennik Górny	13	78	13	79	79
Gmina Siennica Różana	14	98	22	93	76
Gmina Fajslawice	14	106	26	80	74
Gmina Gorzków	23	77	15	60	37
Gmina Izbica	46	215	68	225	233
Gmina Rejowiec	31	134	47	219	287
Gmina Rudnik	5	65	21	86	68
Gmina Żółkiewka	17	108	22	116	109
Razem	358	1693	471	1669	1634

Źródło: Dane z PUP Krasnystaw, Samodzielne st. ds. informatyki i statystyki.

Analiza struktury wykształcenia bezrobotnych kobiet i mężczyzn skłania do wniosku, że jest to cecha znacznie różniąca obie płcie. Na podstawie danych można zauważyć, że wśród bezrobotnych w powiecie krasnostawskim kobiety stanowią grupę lepiej wykształconą niż mężczyźni.

Wykres 2. Struktura bezrobocia w gminach powiatu krasnostawskiego wg wykształcenia na dzień 30.06.2005 r.

Źródło: Dane z PUP Krasnystaw.

W okresie lat 1999-2005 kobiety przeważały wśród bezrobotnych z wykształceniem wyższym (średnio 70,4%), średnim ogólnokształcącym (73,9%) oraz policealnym i średnim zawodowym (średnio 55,8%). Mężczyźni stanowili natomiast większość

wśród bezrobotnych legitymujących się wykształceniem zasadniczym zawodowym (średnio 57,9%) oraz gimnazjum i poniżej (średnio 59,7%). Proporcje wykształcenia wśród bezrobotnych na rynku pracy w powiecie krasnostawskim nie ulegają większym zmianom. Kobiety bezrobotne pozostawały osobami lepiej wykształconymi od bezrobotnych mężczyzn ale stanowiły nadal bardzo dużą grupę wśród osób pozostających bez pracy.

Pomimo wyższego niż mężczyźni poziomu wykształcenia bezrobotne kobiety mają większe trudności w znalezieniu pracy. Analizując powyższe dane zauważamy, iż największe bezrobocie występuje w grupach o wykształceniu gimnazjalnym i poniżej, zasadniczym zawodowym i średnim zawodowym. Grupa osób o wykształceniu średnim ogólnokształcącym to ludzie, którzy nie posiadają wyuczonego zawodu, a zdobycie go wymaga ukończenia wyższych studiów lub szkoły pomaturalnej.

Trudności związane z rozpoczęciem nauki na studiach lub brak środków finansowych na kontynuację nauki powodują, że poszukują oni pracy z szansami o wiele mniejszymi niż młodzież z określonymi kwalifikacjami. Obecna sytuacja na rynku pracy nie sprzyja osobom, które ukończyły tylko szkołę podstawową, na skutek czego mają one największe kłopoty ze znalezieniem zatrudnienia.

3.5. Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy.

Bardzo niekorzystną cechą bezrobocia w powiecie krasnostawskim jest duży odsetek osób długo pozostających bez pracy. W analizowanym okresie obserwujemy wzrost udziału bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy, jak również bezrobotnych, którzy utracili prawo do zasiłku (okres pobierania zasiłku w PUP Krasnostaw wynosi pół roku).

Tabela 8. Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy w latach 1999-2003 na terenie powiatu krasnostawskiego.

Czas pozostawania bez pracy (w miesiącach)	1999		2000		2001		2002		2003		2004		30.06.2005	
	ogółem	w tym kobiet	ogółem	w tym kobiet	ogółem	w tym kobiet	ogółem	w tym kobiet	ogółem	w tym kobiet	ogółem	w tym kobiet	ogółem	w tym kobiet
Do 3	1225	452	1211	500	1427	601	1130	425	1006	282	1310	531	879	402
3-12	1748	798	1423	678	1419	618	1688	768	1452	625	1513	693	1713	805
Powyżej 12	2169	1312	2871	1609	3086	1696	3456	1785	3683	1922	3296	1707	3233	1698
RAZEM	5142	2562	5505	2787	5932	2915	6274	2978	6141	2929	6119	2931	5825	2905

Źródło: Dane z PUP Krasnostaw, Samodzielne st. ds. informatyki i statystyki.

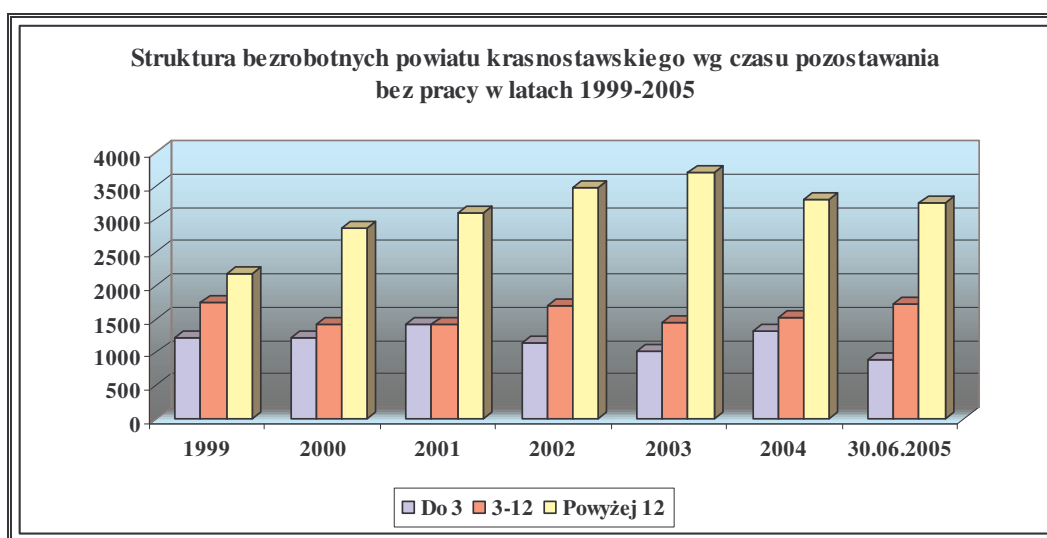
Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli 8 osoby pozostające bez pracy przez okres krótszy niż 3 miesiące (bezrobocie krótkotrwale) stanowiły najmniejszy odsetek wśród pozostających bez pracy. W roku 1999 bezrobotni w tej grupie to 1225 osób (23,8% ogółu

bezrobotnych), w tym 452 kobiety (36,9% wśród osób pozostających bez pracy do trzech miesięcy). Rok 2000 to odpowiednio 1211 osób (22,0%), w tym 500 kobiet (41,3%). W roku 2001 odnotowany zostaje niewielki wzrost w tej grupie bezrobotnych, zarejestrowanych jest 1427 osób bezrobotnych (24 % ogółu bezrobotnych), w tym 601 kobiet czyli 42,1% wszystkich pozostających bez pracy w okresie do trzech miesięcy. W roku 2002 i 2003 wystąpił zauważalny spadek liczby osób bezrobotnych do odpowiednio: 1130, tj. o 294 osoby i 1006, tj. o 124 osoby w porównaniu do lat poprzednich.

Kolejna grupa bezrobotnych to osoby pozostające bez pracy przez okres od 3 do 12 miesięcy (bezrobocie średniookresowe), jest to grupa osób nieznacznie większa od poprzedniej. W roku 1999 bez pracy pozostawało 1748 osób (34,0 % ogółu bezrobotnych, wśród nich 798 osób to kobiety (45,6 % bezrobotnych w tej grupie). W kolejnych latach badanego okresu liczba bezrobotnych w tej grupie spada w roku 2000 do 1423 osób (25,8%), w tym 678 kobiet (47,6%). W 2001 roku bezrobotni to 1419 osób (23,9 %), w tym 618 kobiet (43,5 %). Zauważana jest tendencja spadku poziomu bezrobocia w tej grupie osób. Niestety nie wiąże się to z pozyskiwaniem przez te osoby pracy, lecz z przechodzeniem części z nich do grupy osób, które pozostają bez pracy przez okres dłuższy niż 12 miesięcy (bezrobocie długotrwałe). W 2002 roku liczba tych osób wyniosła 1688, w 2003 roku spadła do 1452 osób a następnie zaczęła wzrastać do 1513 osób w 2004 roku i do 1713 w połowie 2005 roku.

W 1999 roku 42,2% (2169 osób) ogółu bezrobotnych pozostawało bez pracy dłużej niż rok, z czego 60,5% (1312 osób) to kobiety. W roku 2000 bezrobotni w tej grupie to 52,1% (2871 osób), z których 56,0% (1609) to kobiety. Na koniec 2001 roku bezrobotni pozostający bez pracy powyżej roku to 3086 osób (52,0 % ogółu bezrobotnych) z czego 1696 to kobiety (55,0%). W 2002 roku liczba ta nadal rośnie i wynosi na koniec grudnia 3456 osób (55,1%), nadal rośnie w roku 2003 -3683 osób (60%), natomiast spada w 2004 roku do 3296 osób (53,7%) i w połowie 2005 roku wynosi 3233 osób. W tej liczbie znajdują się osoby zarejestrowane ponad 24 miesiące, które stanowią odpowiednio 40,2 % ogółu bezrobotnych, a 46,1 % bezrobotnych kobiet.

Wykres 3. Struktura bezrobocia powiatu krasnostawskiego wg czasu pozostawania bez pracy w latach 1999-2005

Źródło: Dane z PUP Krasnostaw

Grupa długotrwale bezrobotnych wzrosła w powiecie na koniec 2003 r. do niepokojących rozmiarów. Na przestrzeni 2004 – 2005 zanotowano tendencję spadkową. Jednocześnie należy zauważyć, że trudności w znalezieniu pracy rosną wraz z wydłużaniem się okresu pozostawania bezrobotnym, wywołując negatywne skutki w sferze psychospołecznej jak i materialnej. Wpływ na to miało pozbawienie dużej części bezrobotnych prawa do zasiłku po 6 miesiącach jego pobierania. Dodatkowym czynnikiem było zwiększenie ilości zwolnień grupowych oraz spadek liczby oferowanych miejsc pracy, powodujący coraz większe trudności w znalezieniu zatrudnienia. Należy zaznaczyć, że bezrobotni, a w szczególności długotrwale bezrobotni i ich rodziny znajdują się często w bardzo trudnych warunkach ekonomicznych (osiągając bardzo niskie dochody, bądź nie posiadając ich wcale przy jednoczesnym braku prawa do zasiłku).

Skutki indywidualne bezrobocia ponosi zawsze bezrobotny i jego rodzina. Są to koszty związane z utratą dochodów z pracy, natury psychospołecznej i zdrowotnej. Istotnym elementem w gospodarstwach domowych objętych bezrobociem jest brak środków finansowych. Gospodarstwa takie częściej korzystają z pomocy finansowej rodziny, pomocy społecznej i różnych organizacji. Podstawą egzystencji dla gospodarstw domowych są dochody z pracy a jej utrata to utrata zarobków, a często też sensu życia. Im osoba bezrobotna pozostaje dłużej w takim stanie, tym negatywne skutki w jej psychice są coraz większe, często nieodwracalne. W miarę upływu czasu ludzie tracą nadzieję na poprawę ich sytuacji, a obawa o przyszłość jest coraz większa. Bezrobocie zakłóca nie tylko egzystencję jednostki, ale również stosunki społeczne, sprzyja pogłębianiu patologii społecznych i budzi powszechny niepokój. Niedostatek pieniędzy to największa dolegliwość dla bezrobotnych, ale ważniejsze jest niezaspokojenie potrzeby

bezpieczeństwa. Perspektywy na lepsze jutro dla całej rodziny to bezpieczeństwo, którego bezrobotny miał nie będzie. Posiadanie pracy lub dochodów wystarczających na godziwe życie oraz realna perspektywa utrzymania standardu życia stwarza zaspokojenie potrzeby bezpieczeństwa. Jak wiadomo wśród rodzin dotkniętych bezrobociem dotychczasowy poziom życia obniża się a konieczność oszczędności pociąga za sobą ograniczenie wydatków na żywność, co może skutkować pogorszeniem stanu zdrowia i niemożnością korzystania z wielu odpłatnych form leczenia.

Bezrobocie powoduje bezczynność ludzi zdolnych do pracy i gotowych do jej podjęcia, pociągając za sobą koszty społeczne i psychologiczne. Praca zawodowa to nie tylko źródło pozyskiwania dochodu potrzebnego na utrzymanie, to również pozycja społeczna, styl życia, poglądy i perspektywa na przyszłość. Okres pozostawania bez pracy dla wielu ludzi jest doświadczeniem rodzącym wiele nieznanych wcześniej problemów, których osoba pozostająca w stosunku pracy nigdy do końca nie zrozumie.

Reakcja ludzi, którzy utracili pracę przebiega w trzech fazach:

- faza szoku z powodu utraty pracy,
- faza nadziei na znalezienie pracy,
- faza możliwości znalezienia pracy to okres poczucia bezradności i zmniejszenia motywacji.

Niezależnie od kultur i preferowanych wartości praca jest najważniejsza dla każdego człowieka.

3.6. Struktura bezrobotnych według stażu pracy.

Doświadczenie zawodowe jakie człowiek zdobył podczas wieloletniej pracy zawodowej w obecnej sytuacji na rynku pracy daje mu dużą szansę na to, że ją utrzyma i nie znajdzie się w grupie osób jej poszukujących. Często nie jest to element wystarczający do utrzymania pracy, ale bywa jednym z czynników do jej nie utracenia. Wzrastające bezrobocie najbardziej jest odczuwalne dla osób bez stażu, lub których staż pracy jest minimalny, co obrazuje tabela 9.

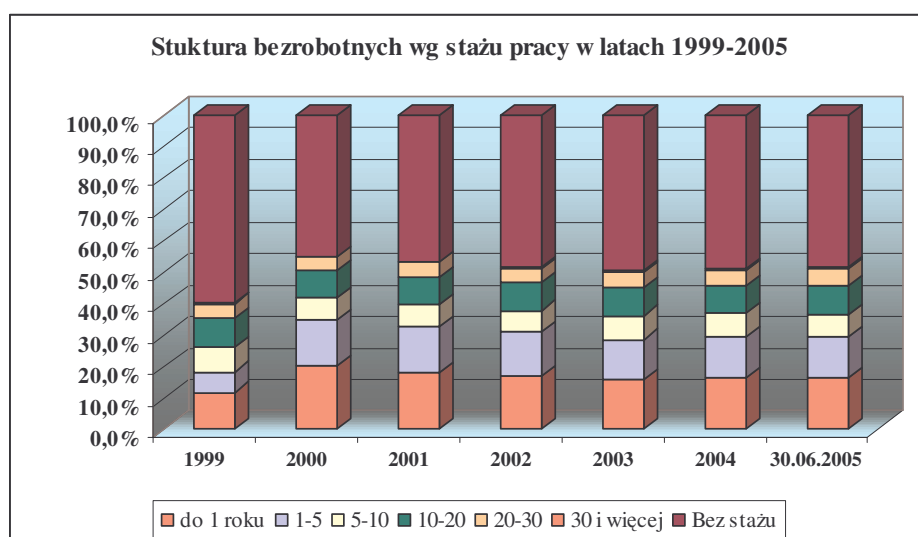
Tabela 9. Bezrobotni według stażu pracy na terenie powiatu krasnostawskiego w latach 1999-2005.

Staż pracy	1999	2000	2001	2002	2003	2004	30.06.2005
------------	------	------	------	------	------	------	------------

(w latach)	ogółem	w tym kobiet	ogółem	w tym kobiet	ogółem	w tym kobiet	ogółem	w tym kobiet	ogółem	w tym kobiet	ogółem	w tym kobiet	ogółem	w tym kobiet
do 1 roku	605	331	1118	620	1069	562	1072	583	984	534	1000	539	943	536
1-5	337	192	806	357	873	381	878	368	775	310	808	334	765	327
5-10	410	209	383	199	407	191	420	190	463	178	443	206	426	216
10-20	474	257	470	246	532	262	550	262	552	218	548	262	524	262
20-30	227	77	235	86	266	89	298	101	307	101	302	91	309	101
30 i więcej	13	1	17	1	21	4	21	2	25	0	21	2	28	3
Bez stażu	3076	1495	2476	1278	2764	1426	3035	1472	3035	1514	2997	1497	2830	1460
RAZEM	5142	2562	5505	2787	5932	2915	6274	2978	6141	2929	6119	2931	5825	2905

Źródło: Dane z PUP Krasnystaw, Samodzielne st. ds. informatyki i statystyki.

Z danych na koniec czerwca 2005 roku wynika, że bezrobocie dotknęło w największym stopniu osoby (2830), które nie posiadają żadnego stażu pracy, stanowią oni około 48,6% ogółu bezrobotnych. Oznacza to, że ponad połowa zarejestrowanych bezrobotnych nigdy wcześniej nie pracowała, nie posiada żadnych doświadczeń zawodowych, a jedynie ukończyła szkoły różnego typu i w różnych zawodach nie gwarantujących podjęcia zatrudnienia. Osoby te nie stanowią obiektu zainteresowania ze strony pracodawców, a ich powodzenie na rynku pracy zależy wyłącznie od ich cech psychofizycznych – aktywności, skłonności do ponoszenia ryzyka oraz dalszego kształcenia w kierunkach pożądanym na rynku pracy. Następna grupa 943 osób to bezrobotni z minimalnym stażem do 1 roku obejmująca ponad 16,2% ogółu pozostających bez pracy. Są to właśnie osoby najbardziej podatne na wszelkie próby aktywizacji, przejawiające największą aktywność oraz skłonne do wielu wyrzeczeń w celu podjęcia pracy. Niewykorzystanie swoich możliwości powoduje przejście w stan utraty aktywności oraz bierności na rynku pracy a tym samym stają się długotrwale bezrobotnymi bez szans na podjęcie zatrudnienia. Jak widać problem bezrobocia dotyka w największym stopniu tych bezrobotnych, którzy jeszcze nie zdobyli doświadczenia zawodowego i tych, u których jest ono bardzo małe, jest to 64,8% ogólnej liczby bezrobotnych w powiecie krasnostawskim.

Źródło: Dane z PUP Krasnystaw

Tabela 10. Bezrobocie w gminach powiatu krasnostawskiego wg stażu pracy na dzień 30.06.2005.

Gmina	staż pracy w latach						
	do 1 roku	1 - 5	5 - 10	10 - 20	20 - 30	30 lat i więcej	bez stażu
Miasto Krasnystaw	277	256	125	192	140	16	651
Gmina Krasnystaw	123	101	58	52	25	2	310
Gmina Kraśniczyn	44	43	14	30	10	0	157
Gmina Łopiennik Górny	41	26	25	20	9	0	141
Gmina Siennica Różana	44	37	27	21	10	2	162
Gmina Fajslawice	41	32	16	20	11	1	179
Gmina Gorzków	32	19	8	14	4	0	135
Gmina Izbica	112	100	61	62	36	3	413
Gmina Rejowiec	135	77	57	73	45	4	327
Gmina Rudnik	32	32	10	9	2	0	160
Gmina Żółkiewka	62	41	25	31	17	0	196
Razem	943	764	426	524	309	28	2831

Źródło: Dane z PUP Krasnystaw, Samodzielne st. ds. informatyki i statystyki.

W najmniejszym stopniu problem pozostawania bez pracy dotknął ludzi ze stażem zawodowym powyżej 30 lat, jest to 28 osób, które stanowią 0,35 % ogółu bezrobotnych. Są to przeważnie osoby z dużym doświadczeniem zawodowym.

Bezrobotni, którzy pracowali od 10 do 30 lat zawodowo stanowi 14,3% (833 osób) pozostających bez pracy. Ludziom tym jest bardzo trudno znaleźć nową pracę a przekwalifikowanie się wymaga często bardzo dużo poświęcenia i wysiłku ze strony zainteresowanego, bywa również niemożliwe ze względów finansowych i społecznych.

Staż pracy między 5 a 10 lat posiada 426 osób (7,3% ogółu bezrobotnych). Osoby te, aby uzyskać pracę muszą bezwzględnie przekwalifikować się, co często wiąże się z całkowitą zmianą profilu wykształcenia i ukierunkowania działań na przyszłość.

3.7. Bezrobocie wśród osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy (osoby do 25 roku życia oraz osoby do 27 roku życia , które ukończyły szkołę wyższą).

Powiat krasnostawski charakteryzuje się dość dużą liczbą absolwentów. Znajdują się tu bowiem 3 licea ogólnokształcące, 1 liceum ekonomiczno-handlowe, 9 szkół średnich technicznych i zawodowych oraz 2 szkoły policealne.

Ogólna liczba osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy do 25 roku życia wynosiła 1624 osoby oraz do 27 roku życia , które ukończyły szkołę wyższą – 90 osób na dzień 30.06.2005. Największa grupa wśród nich to osoby, które ukończyły szkoły średnie techniczne, zawodowe oraz policealne, którzy stanowią 56% ogółu. Należy przy tym stwierdzić, że nie wszyscy mogą znaleźć zatrudnienie w swoim zawodzie. Wiąże się to przede wszystkim z niedopasowaniem profilów kształcenia do potrzeb zmieniającej się gospodarki. Młodzi ludzie z przygotowaniem zawodowym nie mogą znaleźć pracy w zakładach ograniczających obecnie zatrudnienie. Jednocześnie część z nich nie jest zainteresowana poszukiwaniem pracy ze względu na niskie zarobki oferowane przez pracodawców, często niewiele przekraczające wysokość zasiłku dla bezrobotnych.

W 1999 r. bezrobotni absolwenci* stanowili 8 % (430 osób) ogółu bezrobotnych, z tego ponad połowa (240 osób) to kobiety. Natomiast w roku 2001 odsetek bezrobotnych absolwentów utrzymał się na poziomie 8% ale liczba pozostających bez pracy wzrosła do poziomu 468 osób, z czego 286 to kobiety. W ciągu ostatnich lat nastąpił wzrost odsetka absolwentów zarejestrowanych jako poszukujących pracy z 10 % w 1997 r. do 25 % ogółu absolwentów w 2001 r. Świadczy to o tym, że osoby te nie podejmując dalszej nauki mają coraz większe trudności ze znalezieniem zatrudnienia.

Bezrobotni do 25 roku życia w powiecie krasnostawskim stanowili 27,9% ogółu pozostających bez pracy, natomiast bezrobotni do 27 roku życia , które ukończyły szkołę wyższą stanowili 1,5% ogółu pozostających bez pracy. Większość młodego pokolenia będzie mogła znaleźć pracę tylko poprzez samozatrudnienie. Oznacza to, że zamiast kształcenia do zawodu szkolnictwo powinno kształcić dla przedsiębiorczości, a jednoczesne pobudzanie przedsiębiorczości musi stać się pierwszoplanowym celem wszelkich gospodarczych działań administracji publicznej. Długofalowo najlepszym środkiem zwalczania bezrobocia zwłaszcza wśród ludzi młodych jest inwestowanie w kapitał ludzki. W sytuacji, kiedy nawet posiadanie

* Pojęcie „absolwent” funkcjonowało, aż do wejścia Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, teraz są to osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy (osoby do 25 roku życia oraz osoby do 27 roku życia , które ukończyły szkołę wyższą)

wyższego wykształcenia dobrej uczelni nie gwarantuje podjęcia zatrudnienia, konieczne jest uruchomienie działań w celu poprawy tej sytuacji. W 2000 roku uruchomiono I edycję Rządowego Programu Pierwsza Praca skierowanego wyłącznie do absolwentów.

Tabela 11. Liczba bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy (osoby do 25 roku życia oraz osoby do 27 roku życia, które ukończyły szkołę wyższą) na dzień 30.06.2005

Gmina	Osoby do 25 roku życia		Osoby do 27 roku życia, które ukończyły szkołę wyższą	
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
Miasto Krasnystaw	399	219	31	19
Gmina Krasnystaw	200	103	11	9
Gmina Kraśniczyn	88	47	2	2
Gmina Łopiennik Górny	67	30	4	4
Gmina Siennica Różana	86	36	3	3
Gmina Fajslawice	115	64	4	4
Gmina Gorzków	87	38	3	3
Gmina Izbica	244	142	20	16
Gmina Rejowiec	148	80	7	6
Gmina Rudnik	85	43	1	1
Gmina Żółkiewka	105	56	4	2
Razem	1624	856	90	68

Źródło: Dane z PUP Krasnystaw, Samodzielne st. ds. informatyki i statystyki.

Bezrobocie wśród ludzi młodych, którzy po ukończeniu szkoły nie mogą znaleźć pracy rodzi jeszcze inne szczególne skutki. Powoduje ono trwałe zmiany w psychice, hamuje rozwój osobowości, rodzi obojętność i frustrację. Nieuregulowany tryb życia wyzwala u młodzieży zachowania dewiacyjne i patologiczne, które znajdują ujście w alkoholizmie, narkomanii, prostytutce i przestępczości. Stąd konieczna jest szczególna opieka nad tą grupą bezrobotnych poprzez stworzenie warunków do startu zawodowego.

3.8. Bezrobocie na wsi.

Rolnictwo indywidualne w powiecie krasnostawskim, podobnie jak rolnictwo ogólnopolskie, charakteryzuje się znacznym rozdrobnieniem. Przeciętna powierzchnia użytków rolnych przypadających na 1 gospodarstwo wynosi 6,7 ha, w ich strukturze dominują gospodarstwa małe. Im mniejsze gospodarstwo, tym niższy poziom jego mechanizacji, a zatem słabsze szanse rozwoju i dostosowania do wymagań gospodarki rynkowej. Zadowalający stopień zmechanizowania (1 ciągnik i kilka maszyn) posiada jedynie nieznaczny odsetek gospodarstw rolnych i są to gospodarstwa większe obszarowo.

Konsekwencją rozdrobnienia i słabej mechanizacji jest niewydolność ekonomiczna gospodarstw, co powoduje poszukiwanie zarówno przez ich właścicieli, jak

i członków rodzin dodatkowych źródeł utrzymania, poza gospodarstwem i traktowanie małego gospodarstwa rolnego jako uzupełnienia dochodów uzyskiwanych głównie poza sferą rolnictwa. Zaledwie 14,2% gospodarstw indywidualnych stanowi jedyne źródło utrzymania swoich rodzin. Należy dodać, że znaczną część ludności wiejskiej łączy z rolnictwem jedynie miejsce zamieszkania.

Bezrobocie wiejskie jako całość charakteryzują dwa zjawiska: bezrobocie rejestrowane oraz bezrobocie ukryte (agrarne) na wsi, związane z jej przeludnieniem. Nie jest możliwe ścisłe określenie ilościowe bezrobocia na wsi, gdyż nie zawsze fakt stałego miejsca zamieszkania na wsi oznacza, że bezrobotny identyfikuje się z wsią i jej problemami. Ważne jest oszacowanie liczby ludności zbędnej w procesie pracy, kształtującej tzw. bezrobocie ukryte.

Bezrobocie ukryte dotyczy ludzi nie ujętych w statystykach dotyczących bezrobocia, ponieważ są oni zatrudnieni w niepełnym czasie pracy mimo wyrażania gotowości do pracy w pełnym wymiarze, albo też pracują na stanowiskach nie wymagających posiadanych przez nich kwalifikacji, czy też zostali zniechęceni do poszukiwania pracy po długim okresie bezskutecznych prób jej znalezienia. Zaś bezrobocie ukryte na wsi (agrarne) dotyczy grupy ludności zbędnej w gospodarstwie. W procesie produkcji rolnej tworzy je część członków rodzin użytkujących gospodarstwa rolne. Strukturę bezrobotnych według wieku zamieszkujących na wsi przedstawia tabela 12.

Tabela 12. Bezrobotni zamieszkali na wsi według wieku na terenie powiatu krasnostawskiego w latach 1999-2005.

Wiek (w latach)	1999		2000		2001		2002		2003		2004		30.06.2005	
	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety
15-17	-	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18-24	-	-	1636	883	1705	877	1785	846	1580	771	1507	751	1334	697
25-34	-	-	1106	568	1277	652	1369	698	1405	726	1475	782	1382	748
35-44	-	-	738	371	744	346	756	341	744	347	768	361	752	373
45-54	-	-	412	164	464	189	517	216	542		586	229	584	240
55-59	-	-	34	4	42	6	59	5	66	7	84	14	107	23
60 i więcej	-	-	8	-	10	-	8	-	11	0	13	0	14	0
RAZEM	3691	1821	3934	1990	4242	2070	4494	2106	4343	2065	4433	2137	4168	2081

Źródło: Dane z PUP Krasnostaw, Samodzielne st. ds. informatyki i statystyki.

Możemy wyróżnić następujące źródła bezrobocia wiejskiego w okresie wdrażania gospodarki rynkowej:

- zwolnienia z pracy w miastach, zwłaszcza z dużych zakładów pracy opierających się na tzw. „chłopo-robotnikach”;

- kurczenie się dotychczasowych możliwości zatrudnienia na wsi (likwidacja PGR, RSP, SKR), organizacji społecznych i politycznych;
- zahamowanie dotychczasowego odpływu młodzieży ze wsi, ze względu na brak możliwości podjęcia pracy w mieście.

Wymienione przyczyny bezrobocia na wsi tworzą specyficzne kategorie bezrobotnych. Tylko część osób pozostaje w rejestracji urzędów pracy. Duża część osób zamieszkałych na wsi poszukuje pracy poza własnym gospodarstwem. Dominują tu osoby z gospodarstw rolnych o małej powierzchni od 2 do 5 ha. Stosunkowo niewielki procent stanowią osoby z gospodarstw o powierzchni powyżej 15 ha. Udział młodzieży (osób w wieku 18–24 lata) wśród poszukujących pracy poza gospodarstwami rolnymi jest wyższy w większych gospodarstwach, co świadczy o tym, że młodzież pochodząca ze średnich i dużych gospodarstw jest bardziej zainteresowana pracą poza gospodarstwem.

4. Projekty rynku pracy realizowane przez powiat krasnostawski.

4.1. Programy finansowane z Funduszu Pracy.

Powiatowy Urząd Pracy w Krasnymstawie dysponuje środkami Funduszu Pracy, które przeznacza m. in. na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu:

- **Prace interwencyjne.**

Prace interwencyjne są formą zatrudnienia osób bezrobotnych w zainteresowanych zakładach pracy, gwarantującą pracodawcy zwrot części kosztów poniesionych z tytułu zatrudnienia osoby bezrobotnej. Pracodawcy występują do PUP z wnioskiem skierowania do pracy bezrobotnych i refundację kosztów. Umowy o prace interwencyjne podpisywane są na okres:

- ✓ do 6 miesięcy, jeśli do pracy kierowani są bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych lub samotnie wychowujących dziecko do 7 roku życia; wówczas kwota refundacji za jedną osobę nie może przekroczyć kwoty zasiłku.
- ✓ do 12 miesięcy, jeśli do pracy kierowani są bezrobotni do 25 roku życia, bezrobotni długotrwale (powyżej 12 miesięcy w ciągu ostatnich 2 lat) lub bezrobotni niepełnosprawni; wówczas kwota refundacji nie może przekroczyć kwoty zasiłku.
- ✓ do 24 miesięcy, jeśli do pracy są kierowani bezrobotni powyżej 50 roku życia.

Stanowisko pracy na które kierowana jest osoba bezrobotna musi być utrzymane przez pracodawcę przez okres nie krótszy niż 3 lata, a w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw - 2 lata. Pracodawca otrzymuje refundację części kosztów zatrudnienia za każdy

miesiąc w wysokości określonej umową oraz składki na ubezpieczenie społeczne: emerytalne, rentowe i wypadkowe od tej kwoty.

- **Roboty publiczne.**

Organizatorem robót publicznych mogą być ośrodki pomocy społecznej oraz organizacje pozarządowe statutowo zajmujące się problematyką: ochrony środowiska, kultury, oświaty, sportu i turystyki, opieki zdrowotnej, bezrobocia oraz pomocy społecznej, a także spółki wodne i ich związki. PUP może refundować organizatorowi robót publicznych przez okres do 6 miesięcy część kosztów zatrudnienia bezrobotnych długotrwale (powyżej 12 miesięcy w ciągu ostatnich 2 lat), bezrobotnych powyżej 50 roku życia lub bezrobotnych samotnie wychowujących dziecko do 7 roku życia.

Kwota refundacji za jedną osobę nie może przekroczyć 50% przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w ostatnim dniu zatrudnienia każdego rozliczanego miesiąca i składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia.

- **Szkolenia i przekwalifikowania.**

Organizowane przez Urząd Pracy szkolenia pomagają osobom bezrobotnym i zagrożonym utratą pracy w uzyskaniu kwalifikacji dostosowanych do potrzeb rynku pracy. Szkolenia obejmują: przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie zawodowe, doskonalenie zawodowe w zawodzie wykonywanym. Z wnioskiem o przeszkolenie pracowników lub przyszłych pracowników w celu ich przygotowania do zleconych zadań może zwrócić się również pracodawca. Szkolenia finansuje w części lub w całości Powiatowy Urząd Pracy.

- **Staże.**

Celem odbycia stażu jest nabycie przez osobę bezrobotną kwalifikacji lub umiejętności praktycznych oraz zdobycie doświadczenia zawodowego. Na staż może być skierowana osoba bezrobotna, która:

- ✓ nie ukończyła 25 roku życia;
- ✓ nie ukończyła 27 roku życia, a od dnia ukończenia szkoły wyższej nie upłynęło 12 miesięcy.

Staż może trwać do 12 miesięcy. Osobie odbywającej staż przysługuje stypendium w wysokości zasiłku dla bezrobotnych. Może również otrzymać zwrot kosztów dojazdu z miejsca zamieszkania do miejsca odbywania stażu.

- **Przygotowanie zawodowe w miejscu pracy.**

Celem odbycia przygotowania zawodowego w miejscu pracy jest zdobycie nowych lub uaktualnienie dotychczasowych kwalifikacji bądź umiejętności zawodowych. Do odbycia przygotowania zawodowego może być skierowana osoba bezrobotna, która:

- ✓ nie ukończyła 25 roku życia;
- ✓ ukończyła 50 rok życia;
- ✓ jest osobą długotrwale bezrobotną (tzn. jest zarejestrowana w PUP ponad 12 miesięcy w ciągu ostatnich 2 lat);
- ✓ nie posiada kwalifikacji zawodowych;
- ✓ samotnie wychowuje dziecko do 7 roku życia;
- ✓ jest osobą niepełnosprawną.

Przygotowanie zawodowe może trwać od 3 do 6 miesięcy. Osobie odbywającej przygotowanie zawodowe przysługuje stypendium w wysokości zasiłku dla bezrobotnych. Może również otrzymać zwrot kosztów dojazdu z miejsca zamieszkania do miejsca odbywania przygotowania zawodowego.

• **Środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej.**

Środki na podjęcie działalności gospodarczej może uzyskać osoba bezrobotna, która:

- ✓ w okresie 12 miesięcy poprzedzających złożenie wniosku nie odmówiła bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, szkolenia, przygotowania zawodowego w miejscu pracy, wykonywania prac interwencyjnych lub robót publicznych;
- ✓ nie otrzymała dotychczas pożyczki z Funduszu Pracy lub z innych funduszy publicznych środków na podjęcie działalności gospodarczej lub rolniczej ;
- ✓ spełnia warunki, o których mowa w rozporządzeniu Komisji Wspólnot Europejskich Nr 69/2001 z dnia 12 stycznia 2001 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy w ramach zasady de minimis (Dz. Urz. WE L 10 z 13.01.2001 r.);
- ✓ spółdzielnia socjalna, do której ma zamiar przystąpić nie zalega z opłacaniem składek (składka na ubezpieczenie społeczne, Fundusz Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych), danin publicznych (podatki, składki na ubezpieczenia zdrowotne, opłaty lokalne) i nie posiada zobowiązań (przeterminowane zobowiązania cywilnoprawne).

Korzyści:

- ✓ otrzymane środki umożliwiają osobie bezrobotnej rozpoczęcie własnej działalności w dowolnym charakterze,
- ✓ istnieje możliwość otrzymania dofinansowania do 12 000 zł,
- ✓ utrzymanie działalności przez minimum 12 miesięcy zwalnia z obowiązku zwrotu przyznanych środków.

- **Refundacja kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy.**

Celem refundacji kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy jest tworzenie nowych miejsc pracy dla osób bezrobotnych lub unowocześnienie miejsc już istniejących. Refundację kosztów może otrzymać pracodawca, który:

- ✓ w okresie 12 miesięcy poprzedzających złożenie wniosku nie zmniejszył liczby zatrudnionych pracowników, chyba że wynikało to z sezonowości produkcji lub usług,
- ✓ nie zalega z opłacaniem składek i innych danin publicznych oraz nie posiada nieuregulowanych w terminie zobowiązań cywilnoprawnych,
- ✓ w okresie 3 lat poprzedzających złożenie wniosku nie otrzymał ze środków FP pożyczki na utworzenie dodatkowych stanowisk pracy, a w przypadku jej otrzymania - dotrzymał warunków umowy i spłacił pożyczkę,
- ✓ spełnia warunki do otrzymania wnioskowanej refundacji w zakresie pomocy państwa.

Utworzenie stanowiska pracy i zatrudnienie na nim osoby bezrobotnej musi stanowić wzrost netto liczby zatrudnionych w okresie ostatnich 12 miesięcy. Udział własny pracodawcy w kosztach zatrudnienia skierowanego bezrobotnego musi wynosić co najmniej 25%; udział własny to środki, które nie zostały uzyskane przez pracodawcę w związku z otrzymaną wcześniej pomocą publiczną, w szczególności w formie kredytów preferencyjnych, itd. Kolejnym warunkiem otrzymania refundacji jest utrzymanie stanowiska pracy przez okres 3 lat, a w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw - 2 lat.

4.2. Projekty współfinansowane z Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich.

Realizowane są projekty współfinansowane z Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich:

- z Europejskiego Funduszu Społecznego Priorytet: Aktywna polityka rynku pracy oraz integracji zawodowej i społecznej w ramach Działania 1.2 Perspektywy dla młodzieży - realizowany

będzie projekt, którego ostatecznymi beneficjentami jest bezrobotna młodzież do 25 roku życia, zarejestrowana do 24 miesięcy. Realizowane są kompleksowe usługi na rzecz beneficjentów mających na celu podjęcie przez nich trwałego zatrudnienia po zakończeniu uczestnictwa w projekcie:

- poradnictwo zawodowe;
 - pośrednictwo pracy;
 - szkolenia;
 - doradztwo dla osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą;
 - jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej;
 - subsydiowane zatrudnienie;
 - staże;
 - przygotowanie zawodowe w miejscu pracy.
- z Europejskiego Funduszu Społecznego Priorytet: Aktywna polityka rynku pracy oraz integracji zawodowej i społecznej w ramach Działania 1.3 Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia - realizowany będzie projekt, którego ostatecznymi beneficjentami są osoby długotrwale bezrobotne, które ukończyły 25 rok życia, zarejestrowane do 24 miesięcy. Realizowane są kompleksowe usługi na rzecz beneficjentów mających na celu podjęcie przez nich trwałego zatrudnienia po zakończeniu uczestnictwa w projekcie:
 - poradnictwo zawodowe;
 - pośrednictwo pracy;
 - szkolenia;
 - doradztwo dla osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą;
 - jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej;
 - subsydiowane zatrudnienie;
 - przygotowanie zawodowe w miejscu pracy.

Realizowanie proponowanych rodzajów wsparcia umożliwi beneficjentom uczestniczącym w projekcie poprawę sytuacji bezrobotnej młodzieży oraz powrót do aktywności zawodowej osób długotrwale bezrobotnych. Proponowane wsparcie ma charakter kompleksowy i innowacyjny, gdyż grupa docelowa zostanie objęta co najmniej dwoma rodzajami wsparcia. W tym celu wykorzystywane będą nowoczesne technologie związane ze szkoleniem dostosowane do potrzeb lokalnych pracodawców przy wykorzystaniu programów szkoleniowych rekomendowanych przez MGIP. Mając na uwadze działania państwa w kierunku urzeczywistnienia

się społeczeństwa informacyjnego, projekt będzie realizowany z wykorzystaniem nowoczesnej technologii komputerowej, internetu, tak aby uczestnicy projektu po jego zakończeniu mogli samodzielnie korzystać z tych technologii. Informatyka odgrywa w naszym kraju coraz większą rolę, dlatego też pożądanym jest aby uczestnicy projektu również umieli skorzystać z nowych osiągnięć. Dzięki realizacji tych form wsparcia o charakterze kompleksowym wzrośnie atrakcyjność beneficjentów ostatecznych, co w konsekwencji stworzy duże szanse podjęcia trwałego zatrudnienia, a w zdecydowanym stopniu poprawi ich sytuację na rynku pracy.

5. Analiza SWOT.

5.1. Mocne strony regionu.

1. Atrakcyjność regionu dla lokalizacji kapitału ze względu na tranzytowe położenie powiatu.
2. Wzrost zainteresowania edukacją na poziomie dziennym i zaocznym.
3. Bogata oferta edukacyjna.
4. Dynamiczny rozwój sektora małych przedsiębiorstw i usług finansowych.
5. Istnienie dobrze prosperujących dużych zakładów przemysłowych.
6. Doświadczenie w korzystaniu ze środków przedakcesyjnych w rozwoju zasobów ludzkich.
7. Gotowość partnerów społecznych do współdziałania w zakresie rozwiązywania problemów rynku pracy.
8. Aprobata społeczna dla prowadzenia programów aktywizujących.
9. Doświadczenie służb zatrudnienia w zakresie prowadzenia aktywnej polityki rynku pracy.
10. Stosunkowo niski udział osób z wyższym wykształceniem w ogólnej strukturze osób bezrobotnych.
11. Rozwój sektora handlu i usług.

5.2. Słabe strony regionu.

1. Nierównomierny rozwój powiatu.
2. Niska absorpcja nowych technologii i innowacji.
3. Bariery finansowe i administracyjne dla rozwoju MSP.
4. Brak inwestycji skutkujących tworzeniem nowych miejsc pracy.
5. Brak instytucji badawczo-rozwojowych.
6. Niewystarczająca sieć poradnictwa i doradztwa zawodowego.
7. Brak pozapublicznych instytucji zatrudnieniowych.
8. Deficyt profesjonalnych, akredytowanych instytucji kształcenia zawodowego i ustawicznego.
9. Bariery w instytucjonalnej obsłudze rynku pracy.

10. Rosnący odsetek ludności w wieku niemobilnym.
11. Odływ ludzi młodych i wykształconych z województwa.
12. Nieodpowiednia struktura podaży i popytu na regionalnym rynku pracy.
13. Słabo rozwinięta współpraca transgraniczna.
14. Niska świadomość uczenia się przez całe życie i dostosowywania kwalifikacji do zmieniającego się rynku pracy.
15. Spadek liczby pracujących.
16. Pogłębianie się problemu bezrobocia i zjawiska dziedziczenia bezrobocia, a także w wielu przypadkach bezrobocia skumulowanego, co jest szczególnie niebezpieczne dla sytuacji materialnej i socjalnej wielu rodzin czy gospodarstw domowych.
17. Struktura bezrobocia (duży udział długotrwale bezrobotnych, wysoki odsetek mieszkańców wsi, młodzieży i osób z niskimi kwalifikacjami).

5.3. Szanse rozwojowe regionu.

1. Postępujący proces integracji z Unią Europejską oraz możliwość pozyskania środków strukturalnych.
2. Przyrost liczby osób z wyższym wykształceniem.
3. Intensywne działania na rzecz kształcenia ustawicznego.
4. Współpraca międzyregionalna i międzynarodowa.
5. Aktywizacja terenów wokół drogi krajowej Nr 17.
6. Reforma systemu edukacji i rozwój szkolnictwa wyższego w regionie.
7. Komputeryzacja szkół i dostęp do internetu.
8. Wdrażanie nowych programów aktywizujących.
9. Rozwój jednostek szkoleniowych.
10. Dynamizacja wydatków na aktywne formy przeciwdziałania bezrobocia.
11. Atrakcyjne walory naturalne sprzyjające turystyce całorocznej.
12. Wzrost liczby osób podnoszących kwalifikacje.
13. Rozwój nowych form zatrudnieniowych.
14. Zmiany instytucjonalnej obsługi na rynku pracy – agencje zatrudnienia.
15. Rozwój lokalnych centrów informacji zawodowych.
16. Tworzenie sieci EURES wspomagającej zatrudnienie w Unii Europejskiej.

5.4. Zagrożenia rozwojowe regionu.

1. Niewystarczająca dynamika spadkowa oprocentowania kredytowego.
2. Brak nawyków do kształcenia ustawicznego.

3. Stagnacja gospodarcza regionu ograniczająca popyt na wyroby i usługi pochodzące z regionu.
4. Brak koordynacji kształcenia zawodowego z potrzebami rynku pracy.
5. Niedostateczna sieć instytucji rozwojowych w zakresie realizacji programów rozwoju zasobów ludzkich.
6. Duża konkurencja powiatów ościennych.
7. Brak środków na innowacje techniczne i badania naukowe.
8. Brak współpracy pomiędzy ośrodkami naukowymi a sektorem przedsiębiorstw.
9. Powiększająca się sfera ubóstwa.
10. Wysoki udział zatrudnionych w sektorze rolnictwa.
11. Odpływ kwalifikowanych kadr z regionu.
12. Starzenie się społeczeństwa w połączeniu z wysokim wskaźnikiem ludności w wieku nieprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym.

6. Główne założenia do Powiatowego Programu Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2005 – 2013.

Przygotowując cele strategiczne wzięto pod uwagę priorytety wyznaczone między innymi przez:

- Strategię Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006 – 2020,
- Narodową Strategię Wzrostu Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w latach 2000 – 2006,
- Narodowy Plan Rozwoju 2004 – 2006,
- założenia programowe określone w dokumentach Sektorowy Program Operacyjny „Rozwój Zasobów Ludzkich 2004 – 2006” i Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004 – 2006,
- Strategię Gospodarczą Rządu „Przedsiębiorczość-Rozwój Praca”,
- Strategię Rozwoju Powiatu na lata 2001 – 2011,
- Studium Lokalnego Potencjału Gospodarczego – Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Krasnostawskiego na lata 2004 – 2013.

Realizacja zadań z zakresu rynku pracy może być efektywnie realizowana tylko przy udziale instytucji rządowych, samorządowych i partnerów społecznych, takich jak:

- Ministerstwo Gospodarki i Pracy,
- Wojewodę Lubelskiego,
- samorząd województwa,

- samorząd powiatowy,
- samorządy gminne,
- pracodawcy,
- związki pracodawców,
- instytucje szkoleniowe,
- jednostki systemu edukacji ponadgimnazjalnej,
- inni partnerzy rynku pracy, w tym instytucje pozarządowe.

6.1. Struktura zaplanowanych działań w ramach Powiatowego Programu Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2005 – 2013.

Priorytet 1. Poprawa zasobów miejsc pracy.

Podjęcie działań na rzecz poprawy zdolności adaptacyjnych przedsiębiorstw i pracowników do zmieniających się warunków (zgodnie z założeniami Narodowej Strategii Wzrostu Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w latach 2000-2006), zwłaszcza w obliczu wprowadzania do przedsiębiorstw na szeroką skalę nowoczesnych technologii i rozwiązań organizacyjnych, powinno obejmować promocję elastyczności organizacyjnej i zatrudnienia. Konieczne jest podejmowanie działań na rzecz tworzenia korzystnych warunków do uruchamiania nowych przedsiębiorstw oraz rozwijanie w społeczeństwie postaw przedsiębiorczych zwłaszcza wśród osób tracących zatrudnienie w wyniku przemian restrukturyzacyjnych.

Promocja tworzenia nowych przedsiębiorstw, elastycznych form zatrudnienia oraz rozwoju zawodowego pracowników firm będzie w zasadniczy sposób wpływała na unowocześnienie rynku pracy, co w konsekwencji może sprzyjać zwiększeniu atrakcyjności regionu i tym samym zachęcać inwestorów strategicznych do inwestowania w naszym powiecie. Powyższe przedsięwzięcie będzie realizowane poprzez następujące działania:

Działanie 1.1

Tworzenie warunków do lepszego funkcjonowania sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

Cel:

Wzrost przedsiębiorczości w regionie poprzez wsparcie i tworzenie nowych przedsiębiorstw.

Sposób realizacji:

- udzielanie pożyczek na uruchamianie mikroprzedsiębiorstw,
- poradnictwo zawodowe w zakresie poruszania się w nowych warunkach rynku pracy,
- usługi doradcze i szkoleniowe dla osób rozpoczynających własną działalność gospodarczą,
- podstawowe doradztwo i informacja dla małych przedsiębiorstw,
- promocja zwłaszcza Lokalnych Instytucji Finansujących w zakresie możliwości udzielania pożyczek na uruchamianie i rozwój mikroprzedsiębiorstw.

Przewidywane efekty:

- stabilizacja i utrzymanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw,
- zwiększenie liczby nowych miejsc pracy,
- spadek liczby bezrobotnych, zwłaszcza wśród osób zwalnianych z przyczyn dot. zakładów pracy.

Partnerzy uczestniczący w realizacji działania:

- Lokalne Instytucje Finansujące,
- Lubelski Fundusz Poręczeńiowy,
- samorząd powiatu,
- organizacje pracodawców i przedsiębiorców,
- firmy doradcze,
- związki zawodowe,
- niepubliczne ośrodki wspierania przedsiębiorczości
- samorządy lokalne,
- Gminne Centra Informacji.

Finansowanie działania nastąpi ze środków:

- funduszy strukturalnych (EFS),
- Funduszu Pracy,
- samorządu województwa,
- samorządu powiatu,
- budżetu państwa,
- prywatnych.

Działanie 1.2.

Rozwój pośrednictwa pracy i promocja „elastycznych” form zatrudnienia.

Cel:

Rozwój nowych form pośrednictwa pracy wykorzystujące nowe zasady zatrudnienia oraz technologie internetowe.

Sposób realizacji:

- promocja nowych form zatrudnienia takich jak: praca na czas określony, praca w niepełnym wymiarze czasu pracy, telepraca,
- pełny dostęp do ofert pracy za pośrednictwem „sklepu z pracą” oraz Wojewódzkiego i Powiatowego Banku Ofert,
- pełny dostęp do ofert pracy za granicą w ramach sieci EURES.

Przewidywane efekty:

- pozyskanie nowych ofert pracy, zarówno krajowych i zagranicznych,
- powstawanie kolejnych „sklepów z pracą”,
- aktywne wykorzystanie technologii internetowej w zakresie pośrednictwa pracy.

Partnerzy uczestniczący w realizacji działania:

- jednostki okołobiznesowe,
- samorząd województwa,
- samorząd powiatu,
- samorządy lokalne.

Finansowanie działania nastąpi ze środków:

- funduszy strukturalnych (EFS),
- Funduszu Pracy,
- samorządu województwa,
- samorządu powiatu,
- prywatnych.

Priorytet 2. Zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców powiatu a zwłaszcza osób bezrobotnych i zagrożonych bezrobociem.

Działanie 2.1.

Rozwój poradnictwa zawodowego.

Poza szeroko promowanym podnoszeniem wykształcenia wśród mieszkańców regionu w szczególny sposób należy wspomóc działania kierowane do osób zagrożonych bezrobociem w wyniku zmian restrukturyzacyjnych bądź rozwojowych firm. W związku z powyższym niezbędne jest podjęcie działań zmierzających, dla osób stojących przed zagrożeniem utraty pracy, do pomocy w wyborze nowego zawodu lub do aktywnego poruszania się na rynku pracy w celu znalezienia nowego miejsca pracy. Ważnym czynnikiem do realizacji tego zadania będzie zapewnienie powszechnej dostępności do usług doradztwa zawodowego takich jak:

- informacja zawodowa,
- poradnictwo grupowe (zawodowe, prawne, psychologiczne),
- indywidualne plany działań polegające na udzielaniu osobom zagrożonym utratą zatrudnienia pomocy w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia,
- programy specjalne uwzględniające specyficzne cechy ostatecznych beneficjentów.

Cel:

Szerszy dostęp bezrobotnych i zagrożonych bezrobociem do usług poradnictwa zawodowego.

Sposób realizacji:

- współpraca z Gminnymi Centrami Informacji, aby sprostać wyzwaniom jakie niesie za sobą rozwój społeczeństwa informacyjnego,
- rozwój i funkcjonowanie Klubów Pracy,
- prowadzenie reorientacji zawodowej, której założeniem jest zmiana kwalifikacji zawodowych na obszarach objętych restrukturyzacją branż i sektorów a w szczególności na obszarach wiejskich.

Przewidywane efekty:

- zapewnienie powszechnej dostępności do usług poradnictwa zawodowego,
- rozwój jednostek prowadzących usługi z zakresu poradnictwa zawodowego,
- wyposażenie w umiejętności umożliwiające ponowne zatrudnienie i wykonywanie nowych zawodów osób zagrożonych i zmuszonych do zmiany profilu zatrudnienia, w wyniku procesów restrukturyzacyjnych i adaptacyjnych.

Partnerzy uczestniczący w realizacji działania:

- pracodawcy,
- samorząd województwa,
- samorząd powiatu,
- samorządy lokalne,
- Ochotnicze Hufce Pracy,
- organizacje pozarządowe.

Finansowanie działania nastąpi ze środków:

- funduszy strukturalnych (EFS),
- Funduszu Pracy,
- samorządu województwa,
- samorządów lokalnych.

Reforma oświaty zakłada dostosowywanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy, podnoszenie jakości kształcenia i upowszechnianie wśród młodzieży oraz osób dorosłych wykształcenia na poziomie średnim i wyższym. Istotną rolę będą odgrywać wszelkie formy kształcenia ustawicznego. Tworzenie nowoczesnego i efektywnego systemu edukacji ustawicznej jest warunkiem dostosowywania siły roboczej do wymogów współczesnego rynku pracy.

Podejmowane działania powinny koncentrować się na zróżnicowaniu oferty edukacyjnej wynikającej ze zmieniających się potrzeb społeczno-gospodarczych oraz podniesieniu poziomu kształcenia w placówkach doskonalenia zawodowego.

Powyższe zamierzenia realizowane będą w działaniach:

Działanie 2.2.

Dostosowywanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy.

Cel:

Doskonalenie i rozwój kształcenia reagującego na potrzeby zmieniającego się rynku pracy funkcjonującego w ramach konkurencyjnej gospodarki.

Sposób realizacji:

- przygotowanie bazy zawodów deficytowych i nadwyżkowych występujących wśród bezrobotnych w celu dostosowywania kierunków kształcenia do wymogów współczesnego rynku pracy,
- podnoszenie jakości kształcenia poprzez unowocześnienie bazy dydaktycznej i oferty edukacyjnej (np. zakup sprzętu komputerowego, korzystanie z technologii internetowej, itp.).

Przewidywane efekty:

- uruchamianie nowych kierunków kształcenia w zawodach „przyszłościowych” i likwidacja kierunków kształcenia w zawodach, na które jest bardzo niski popyt,
- lepiej wykształcone społeczeństwo dostosowane do warunków istniejącego rynku pracy.

Partnerzy uczestniczący w realizacji działania:

- Departament Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Marszałkowskiego,
- Centra Kształcenia Ustawicznego,
- samorząd województwa,
- samorząd powiatu,
- samorządy lokalne.

Finansowanie działania nastąpi ze środków:

- funduszy strukturalnych (EFS),
- samorządu województwa,
- samorządu powiatu.

Działanie 2.3.

Wspieranie rozwoju szkolnictwa ustawicznego.

Cel:

Większa liczba mieszkańców regionu podwyższających swoje wykształcenie i kwalifikacje.

Sposób realizacji:

- promocja dostępności podnoszenia kwalifikacji w systemie kształcenia osób dorosłych,
- unowocześnienie bazy dydaktycznej i opracowanie standardów określających sposób nauczania i przeprowadzania końcowych egzaminów,
- promocja kształcenia na poziomie studiów wyższych i podyplomowych,
- doradztwo dostosowane do rodzaju ostatecznego beneficjenta, związane z wyborem dalszej ścieżki edukacyjnej i wspomagające kształtowanie kariery zawodowej,
- szkolenia ogólne i specjalistyczne przeznaczone dla osób dorosłych, uaktualniające i podwyższające ich kwalifikacje w zakresie posiadanego lub wykonywanego zawodu gwarantującego zatrudnienie na lokalnym rynku pracy,
- szkolenia związane z nabywaniem nowych kwalifikacji, w szczególności w zakresie języków obcych i wykorzystania technik informatycznych,
- kursy specjalistyczne, dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych, wynikające z potrzeb regionalnego rynku pracy, a nie objęte programami nauczania realizowanymi w szkołach,
- praktyki zawodowe dla uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych i studentów, prowadzone w przedsiębiorstwach i wiążące się z poznaniem specyfiki zawodu oraz nabyciem praktycznych umiejętności związanych z ich przyszłym zawodem,
- stypendia przeznaczone na kontynuowanie nauki przez najzdolniejszych uczniów w regionie.

Przewidywane efekty:

- społeczeństwo lepiej wykształcone i posiadające odpowiednie kwalifikacje pozwalające na znalezienie zatrudnienia w realiach współczesnego rynku pracy.

Partnerzy uczestniczący w realizacji działania:

- Departament Edukacji, Kultury i Sportu,
- jednostki samorządu terytorialnego: gminy, powiaty, województwa,
- państwowe i niepaństwowe szkoły wyższe i uczelnie zawodowe,
- publiczne i niepubliczne placówki prowadzące kształcenie ustawiczne,
- publiczne i niepubliczne instytucje szkoleniowe,
- organizacje społeczne, w tym organizacje pozarządowe mające w zadaniach statutowych promocję i wspomaganie edukacji,
- samorządy gospodarcze i zawodowe (izby gospodarcze, cechy, itp.),
- organizacje pracodawców i pracodawcy,
- publiczne i niepubliczne instytucje poradnictwa zawodowego i psychologicznego.

Finansowanie działania nastąpi ze środków:

- funduszy strukturalnych (EFS),
- Funduszu Pracy,
- budżetu państwa,
- prywatnych.

Priorytet 3. Wyrównywanie szans na rynku pracy.

Działania służb zatrudnienia powinny być ukierunkowane na zaktywizowanie jak największej liczby bezrobotnych osób z grup podwyższonego ryzyka, zwiększające szanse znalezienia zatrudnienia.

Programami aktywizującymi powinny być objęte następujące kategorie bezrobotnych:

1. Kobiety

Szczególną kategorię odbiorców usług służb zatrudnienia stanowią kobiety, które w poszukiwaniu pracy wyróżniają się większą determinacją niż mężczyźni, mając jednak znacznie mniejsze możliwości znalezienia zatrudnienia. Ponadto po długiej nieobecności (często spowodowanej macierzyństwem) w pracy należy przede wszystkim dostosować kwalifikacje kobiet do nowych warunków poprzez działania edukacyjne.

Wyrównanie szans kobiet i mężczyzn w dostępie do rynku pracy jest jednym z kluczowych priorytetów Narodowej Strategii Wzrostu Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w latach 2000 – 2006. Zmiana niekorzystnych tendencji dotyczących sytuacji kobiet na rynku pracy powinna nastąpić poprzez:

- propagowanie idei równości szans,
- objęcie większego udziału kobiet programami aktywizującymi,
- kierowanie kobiet do prac w zawodach technicznych i związanych z wykorzystaniem najnowszych technologii.

2. *Długotrwale bezrobotni*

Osoby, które pozostają bez pracy przez dłuższy czas, mają trudności w dostosowaniu się do potrzeb współczesnego rynku pracy, posiadają słabą motywację do aktywnego poszukiwania pracy. Działania służb zatrudnienia powinny być ukierunkowane na kształtowanie poczucia własnej wartości i lepszego poznania posiadanych umiejętności.

3. *Młodzież*

Wyodrębnienie działań na rzecz bezrobotnej młodzieży a zwłaszcza absolwentów ma swoje uzasadnienie w sytuacji demograficznej kraju, jak i regionu. Głównym celem jest zwiększenie szans na uzyskanie zatrudnienia, a szczególnym wsparciem objęcie grupy osób posiadających niższy poziom wykształcenia.

4. *Bezrobotni mieszkańcy wsi*

Wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych prawie połowę stanowią mieszkańcy wsi. Osoby pochodzące z terenów wiejskich mają trudniejszy dostęp do wykształcenia na wszystkich jego poziomach oraz do znalezienia pracy. Działania służb zatrudnienia powinny być ukierunkowane na wyrównanie szans w korzystaniu ze wszystkich form wsparcia oferowanych bezrobotnym.

Działanie 3.1.

Wspieranie programami aktywizującymi bezrobotnych, zwłaszcza z grup podwyższonego ryzyka.

Cel:

Kierowanie bezrobotnych do aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu i promocja usług doradczych.

Sposób realizacji:

Wsparcie bezrobotnych z grup podwyższonego ryzyka poprzez:

- subsydiowane zatrudnienie,
- szkolenia zawodowe mające na celu dostosowanie kwalifikacji do potrzeb rynku poprzez nabycie kwalifikacji, podniesienie kwalifikacji lub ich zmianę,
- praktyki zawodowe oraz staże pozwalające na poznanie specyfiki zawodu oraz nabycia praktycznych umiejętności związanych z przyszłym zawodem,
- doradztwo zawodowe dla osób podejmujących własną działalność gospodarczą,

- pośrednictwo pracy,
- programy specjalne opracowywane dla poszczególnych kategorii bezrobotnych.

Przewidywane efekty:

- ograniczenie skali bezrobocia zwłaszcza w wśród bezrobotnej młodzieży, kobiet, mieszkańców wsi i długotrwale bezrobotnych,
- objęcie programami aktywizującymi znacznej liczby bezrobotnych.

Partnerzy uczestniczący w realizacji działania:

- powiatowe urzędy pracy,
- organizacje pozarządowe,
- organizacje pracodawców i pracodawcy,
- samorząd województwa,
- samorządy lokalne,
- Ochotniczy Hufiec Pracy,
- partnerzy jednostek samorządowych powiatu krasnostawskiego.

Finansowanie działania nastąpi ze środków:

- funduszy strukturalnych (EFS),
- Funduszu Pracy,
- samorządu województwa,
- prywatnych.

6.2. Podsumowanie.

Realizacja zadań ujętych w Powiatowym Programie Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2005 – 2013 ukierunkowana jest na tworzenie nowych miejsc pracy, przystosowanie kwalifikacji bezrobotnych do wymogów współczesnego rynku pracy oraz promocję wszelkich form subsydiowanej aktywizacji zawodowej. Działania te skutecznie powinny doprowadzić do ograniczenia zjawiska bezrobocia, zwłaszcza w grupach szczególnego ryzyka.

Rozpisane działania w powyższym opracowaniu realizowane będą w ramach następujących obszarów wsparcia:

- aktywna polityka rynku pracy,
- przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego,
- kształcenie ustawiczne,

- adaptacyjność i rozwój przedsiębiorczości,
- wyrównanie szans kobiet na rynku pracy.

Poszczególne zadania ujęte w tym Programie realizowane będą poprzez opracowanie programów, w których szczegółowo będą opisane grupy wsparcia oraz sposób monitorowania zarówno od strony merytorycznej jak i finansowej. Jednym z głównych celów przy realizacji poszczególnych programów będzie badanie wskaźnika efektywności zatrudnieniowej po zakończeniu działań.

LITERATURA:

1. Narodowa strategia rozwoju regionalnego na lata 2000-2006, Rządowe Centrum Studiów Strategicznych, Warszawa 1999 r.
2. Program Pełnomocnika Rządu do spraw Rodziny „ Polityka prorodzinna państwa „ dokument przyjęty przez Radę Ministrów 3.11.1999 r.
3. Raport o sytuacji polskich rodzin, dokument przygotowany przez Pełnomocnika Rządu do spraw Rodziny, Warszawa 1998 r.

4. Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2005 - 2013, dokument przyjęty Uchwałą Nr XXXIII/450/05 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 25.04.2005 r. w sprawie Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2005-2013
5. Polityka Społeczna w Programach Samorządu Województwa Lubelskiego – wybrane programy, Lublin 2001 r.
6. Sytuacja osób niepełnosprawnych w powiecie biłgorajskim. Raport z realizacji programu „Masz Prawo „ w ramach obchodów Europejskiego Roku Osób Niepełnosprawnych, Towarzystwo Aktywności Osób Niepełnosprawnych, Biłgoraj 2003 r.
7. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002 – Urząd Statystyczny, Lublin
8. Bilans potrzeb i środków w zakresie pomocy społecznej – sprawozdania ośrodków pomocy społecznej powiatu krasnostawskiego
9. Opracowania własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Krasnymstawie
10. Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Krasnostawskiego, Krasnystaw 2004 r.
11. M. Nasiłowski , „System rynkowy”, Key-TeX, Warszawa 1998;
12. www.stat.gov.pl – Bank Danych Regionalnych;
13. Dane z PUP Krasnystaw, Dział: Rynek Pracy, 1999- 30.06.2005;
14. Wiejski Rynek Pracy, WUP w Chełmie, Wydział Informacji i Analiz, 1999-2004.
15. Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006 – 2020,
16. Narodowa Strategia Wzrostu Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w latach 2000 – 2006,
17. Narodowy Plan Rozwoju 2004 – 2006, założenia programowe określone w dokumentach Sektorowy Program Operacyjny „Rozwój Zasobów Ludzkich 2004 – 2006” i Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004 – 2006,
18. Strategia Gospodarcza Rządu „Przedsiębiorczość-Rozwój Praca” Strategia Rozwoju Powiatu na lata 2001 – 2011,
19. Studium Lokalnego Potencjału Gospodarczego – Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Krasnostawskiego na lata 2004 – 2013.